

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Europa 2020 -strategin

Finlands nationella reformprogram, våren 2020

Ekonomiska utsikter

Finansministeriets publikationer – 2020:50

Finansministeriets publikationer 2020:50

Europa 2020 -strategin

Finlands nationella reformprogram, våren 2020

Finansministeriet

ISBN PDF: 978-952-367-306-9

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2020

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	5.6.2020	
Författare	Finansministeriet, ekonomiska avdelningen		
Publikationens titel	Europa 2020 -strategin, Finlands nationella reformprogram, våren 2020		
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 2020:50		
Tema	Ekonomiska utsikter		
ISBN PDF	978-952-367-306-9	ISSN PDF	1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-306-9		
Sidantal	56	Språk	svenska
Nyckelord	EU, finanspolitiken, sysselsättning, forsknings- och utveckling, klimat, utbildning, fattigdom		
Referat	<p>Europeiska rådet antog en tillväxt- och sysselsättningsstrategi år 2010. Visionen i strategin Europa 2020 är smart och hållbar tillväxt för alla. I strategin fastställs mål för hela EU när det gäller sysselsättning, utgifterna för forsknings- och utveckling, klimatåtgärder, utbildning och fattigdomsbekämpning. Varje medlemsstat fastställer motsvarande nationella mål. Finlands nationella mål är att höja sysselsättningsgraden bland 20–64-åringar till 78 procent, att använda 4 procent av BNP för forsknings- och utvecklingsutgifter, att uppnå de inom EU överenskomna klimat- och energimålen, att hålla andelen 30–34-åringar med högskoleexamen på 42 procent, att minska andelen 18–24-åringar som avbryter sin skolgång i förtid till 8 procent samt att minska antalet människor som riskerar leva i fattigdom eller utanförskap.</p> <p>Europeiska unionens råd antar rekommendationer för samtliga medlemsländer i syfte att styra det nationella beslutsfattandet i en tillväxt- och sysselsättningsfrämjande riktning. 2019 fick Finland rekommendationer som handlar om den offentliga ekonomins hållbarhet, om bättre kostnadseffektivitet i social- och hälsojärnorna, vidareutveckling av service riktad till arbetssökande och personer som står utanför arbetsmarknaden, bättre incitament för att ta emot arbete, främjande av investeringar i forsknings- och utveckling, koldioxidnsål ekonomi och hållbara transporter samt bättre uppföljning av hushållens skuldsättning.</p> <p>I Finlands nationella program beskrivs vilka åtgärder regeringen har vidtagit för att uppnå de nationella målen och hur man reagerat på EU:s rekommendationer.</p>		
Förläggare	Finansministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi		

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	5.6.2020	
Tekijät	Valtiovarainministeriö, kansantalousosasto		
Julkaisun nimi	Eurooppa 2020 -strategia, Suomen kansallinen uudistusohjelma, kevät 2020		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:50		
Teema	Talousnäkömät		
ISBN PDF	978-952-367-306-9	ISSN PDF	1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-306-9		
Sivumäärä	56	Kieli	ruotsi
Asiasanat	EU, talouspolitiikka, työllisyys, tutkimus- ja kehitys, ilmasto, koulutus, köyhyys		
Tiivistelmä	<p>Eurooppa-neuvosto hyväksyi vuonna 2010 kasvu- ja työllisyysstrategian. Vuoteen 2020 ulottuvan Eurooppa 2020 -strategian visiona on älykäs, kestävä ja osallistava kasvu. Strategiassa asetetaan koko EU:ta koskevat tavoitteet työllisyydelle, tutkimus- ja kehittymenoille, ilmastotoimille, koulutukselle ja köyhyyden poistamiselle. Jokainen jäsenvaltio asettaa vastaavat kansalliset tavoitteet. Suomen kansallisena tavoitteena on nostaa 20–64-vuotiaiden työllisyysaste 78 prosenttiin, käyttää tutkimus- ja kehittymenoihin 4 % bruttokansantuotteesta, saavuttaa EU:ssa sovitut ilmasto- ja energiatavoitteet, pitää korkeakoulututkinnon suorittaneiden 30–34-vuotiaiden osuus 42 prosentissa, pienentää 18–24-vuotiaiden koulutuksen varhain päättäneiden osuus 8 prosenttiin sekä vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää.</p> <p>Euroopan Unionin Neuvosto hyväksyy kaikille jäsenvaltioille suosituksia, joilla pyritään ohjaamaan kansallista päätöksentekoa kasvua ja työllisyyttä tukevasti. Suomelle vuonna 2019 annetut suositukset liittyvät julkisen talouden kestävyys-, sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannustehokkuuden parantamiseen, työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville suunnattujen palvelujen kehittämiseen, työnteon kannusteiden parantamiseen, T&K-toiminnan, vähähiilisen talouden ja kestävä liikenteen investointien edistämiseen sekä kotitalouksien velkaantumisen seurannan vahvistamiseen.</p> <p>Suomen kansallisessa uudistusohjelmassa kuvataan, mihin toimiin hallitus on ryhtynyt kansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten EU:n antamiin suosituksiin on reagoitu.</p>		
Kustantaja	Valtiovarainministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	5 June 2020	
Authors	Ministry of Finance, Economics Department		
Title of publication	Europe 2020 Strategy , Finland's National Reform Programme, Spring 2020		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Finance 2020:50		
Subject	Economic Prospects		
ISBN PDF	978-952-367-306-9	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-306-9		
Pages	56	Language	Swedish
Keywords	EU, economic policy, employment, research and development, climate, education, poverty		
<p>Abstract</p> <p>The European Council adopted a Strategy for Growth and Employment in 2010. The vision of the Europe 2020 Strategy, covering the years up to 2020, is smart, sustainable and inclusive economic growth. The strategy sets EU-wide targets for employment, research and development expenditure, climate measures, education and reducing poverty. Each Member State sets its own national targets in accordance with this. As part of its national targets, Finland aims to raise the employment rate of people aged 20–64 to 78%, spend 4% of GDP on R&D, achieve the climate and energy targets agreed in the EU, maintain the proportion of those aged 30–34 who have completed tertiary-level education at 42%, reduce the proportion of 18–24 year-old early school leavers to 8%, and reduce the number of people living at risk of poverty and social exclusion.</p> <p>The Council of the European Union adopts recommendations for all Member States aimed at guiding national decision-making to ensure this supports growth and employment. The recommendations issued for Finland in 2019 concern the sustainability of general government finances, improving the cost-effectiveness of health and social services, developing services targeted at the unemployed and those who are outside the labour market, improving the incentives for work, furthering investment in R&D activities, in the low carbon economy and in sustainable transport, and more robust monitoring of household indebtedness.</p> <p>Finland's National Reform Programme describes the measures that the Government has initiated to achieve the national targets and how Finland has reacted to the recommendations issued by the EU.</p>			
Publisher	Ministry of Finance		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Innehåll

1	Inledning	7
2	Makroekonomiskt läge	10
3	Genomförande av landsspecifika rekommendationer och politiska prioriteringar	12
3.1	Långsiktigt hållbara offentliga finanser	12
3.2	Arbetsmarknaden	14
3.3	Investeringar i FoU-verksamhet, övergång till koldioxidsnål ekonomi och hållbara transporter.....	23
3.4	Hushållens skuldsättning.....	31
3.5	Investeringsstrategi.....	34
4	Främjande i de nationella målen i Europa 2020 -strategin och målen för hållbar utveckling	39
4.1	Sysselsättningsmål	40
4.2	Forsknings- och utvecklingsmål	40
4.3	Klimat- och energimål.....	41
4.4	Utbildningsmål	44
4.5	Mål för bekämpning av fattigdom	45
4.6	Finlands mål för Europa 2020 och hållbar utveckling	49
5	EU-fonder	50
6	Institutionella frågor och intressentgruppernas, i synnerhet arbetsmarknadsparternas och andra förvaltningsnivåers, deltagande i beredningen	53
6.1	Beredningen av det nationella reformprogrammet och intressentgruppernas deltagande	53
6.2	Intressentgruppernas deltagande i beredningen av centrala reformprojekt....	54
	Källor	56

1 Inledning

Coronaviruspandemin och åtgärderna för att förhindra dess spridning har orsakat ett ofattbart stort och snabbt stopp i hela världsekonomin och Finland är inget undantag. Effekterna av pandemin slår hårt mot Finlands ekonomi. Osäkerheten i de ekonomiska prognoserna är nu exceptionellt stor. Finlands ekonomi uppskattas enligt finansministeriets ekonomiska avdelnings oberoende prognos minska med 5,5 procent i år, om begränsningarna antas vara i endast tre månader.

Regeringens mål att under normal internationell ekonomisk utveckling som återspeglas i den inhemska ekonomiska utvecklingen uppnå en sysselsättningsgrad på 75 procent har hittills stöttats av en god ekonomisk tillväxt. Coronapandemin förändrar dock sysselsättningsutvecklingen i och med att antalet sysselsatta tydligt minskar. Om effekterna av pandemin och begränsningarna blir kortvariga uppskattas sysselsättningsgraden närma sig 72 procent 2022.

På längre sikt påverkas den ekonomiska tillväxten av strukturella faktorer. Den ekonomiska tillväxtpotentialen försämras av den ständigt minskade befolkningen i arbetsför ålder och den strukturella arbetslösheten. Dessutom minskar investeringsgraden, vilket försvagar kapitalstocken och ekonomins tillväxtpotential.

Coronaviruspandemin, de åtgärder som vidtagits för att bromsa den och den tillfälliga men drastiska försämringen av ekonomin har en kraftig inverkan på den offentliga ekonomin. Störtdykningen av produktionen, sysselsättningen och konsumtionen minskar skatteintäkterna och ökar förmånsutgifterna. Även åtgärderna för att minska skadorna av coronavirusepidemin och underlätta företagens ekonomiska situation försvagar i år de offentliga finanserna. Å andra sidan syftar dessa åtgärder till att säkerställa att hushållen och företagen klarar sig genom krisen med så små mänskliga och ekonomiska skador som möjligt, vilket stöder en snabb återhämtning från krisen. Dessa åtgärder som genomförts på grund av coronavirusituationen och deras inverkan på den offentliga ekonomin behandlas närmare i Finlands stabilitetsprogram som publiceras samtidigt som det nationella reformprogrammet.

Det nationella reformprogram som nu kommer att läggas fram fokuserar man, i enlighet med kommissionens uppdaterade riktlinjer som kom i april, på långsiktiga strukturella utmaningar och rapporterar främst om reformerna och framstegen i de landsspecifika rekommendationerna före pandemin. Dessutom granskas framstegen i EU2020-programmets mål och målen för hållbar utveckling.

När krisens akuta fas är över är det viktigare än tidigare att hitta lösningar som gör det möjligt att utnyttja de ekonomiska resurserna på ett mer omfattande och effektivt sätt och stabilisera den offentliga ekonomin. Då är det fråga om hur man får mer investeringar, sysselsättning och tillväxt i ekonomin, med vilka man kan trygga de offentliga tjänsterna och de offentliga finansernas skyldigheter i det åldrande Finland.

Statsminister Marins regering har i sin ramförhandling den 8 april 2020 fastställt att regeringen utöver redan fattade beslut i maj bereder åtgärder som stöder en snabb ekonomisk återhämtning för att klara av krisen. Samtidigt betonade regeringen att det är nödvändigt att besluta om strukturella åtgärder för att Finland efter krisen ska återgå till hållbar tillväxt, hög sysselsättning och en hållbar offentlig ekonomi. Regeringen bereder en hållbarhetskarta, där man fastställer de olika åtgärdernas potential att minska hållbarhetsunderskottet. I budgetmanglingen för hösten 2020 drar man upp riktlinjer för den ekonomiska politiken som helhet och fastställer åtgärder som stärker hållbarheten och sysselsättningen i den offentliga ekonomin med beaktande av förändringarna i den ekonomiska verksamhetsmiljön. Regeringen har förbundit sig till att den börda som krisen orsakar fördelas på ett socialt och ekonomiskt rättvist och ekologiskt hållbart sätt samt rättvist mellan generationerna.

I Finland fortsätter beredningen av en omfattande reform av social- och hälsovården (kapitel 3.1). Reformen behövs för att minska skillnaderna i välfärd och hälsa, förbättra tjänsternas jämlikhet, tillgänglighet och kostnadseffektivitet samt dämpa kostnaderna.

När det gäller arbetsmarknadsreformer har statsminister Marins regering inlett en omfattande förberedelse av en reform av den sociala tryggheten som syftar till att möjliggöra samordning av arbete och social trygghet. Dessutom förbättras incitamenten för arbete genom att förnya utkomstskyddet och servicen för arbetslösa, höja åldersgränsen för tilläggsdagar i utkomstskyddet för arbetslösa samt utveckla det jämkade utkomstskyddet för arbetslösa. Såsom beskrivs i kapitel 3.2 har åtgärder för att främja sysselsättningen riktats till unga och invandrare samt långtidsarbetslösa. Även effektiveringen av arbets- och näringstjänsterna, kommunförsöken inom sysselsättningen och försöket med rekryteringsstöd för arbetslösa riktade till små och medelstora företag samt totalreformen av den arbetsrelaterade invandringen och den parlamentariska reformen av det kontinuerliga lärandet syftar till att öka sysselsättningen.

Som en del av den ekonomiska politikens helhet strävar man efter att skapa förutsättningar för investeringar i FoU-verksamhet, koldioxidsnål ekonomi och övergång till hållbar trafik (kapitel 3.3). Regeringen beslöt i sitt budgetförslag för 2020 om tilläggsfinansiering för forskning och innovation. I anslutning till övergången till koldioxidsnål ekonomi och energi har bland annat en energiskattereform och en nationell reform av klimatlagen inletts. Utvecklingen av transportinfrastrukturen har en central roll när det kommer till hållbara transporter. Dessutom främjas övergången till koldioxidsnål transport genom lagreformer, beskattning och utarbetande av en vägkarta för fossilfria transporter.

Med hjälp av makrostabiliseringspolitiken har man strävat efter att dämpa bankernas kreditgivning och därigenom den privata skuldsättningsutvecklingen (kapitel 3.4). Under de senaste åren har makrostabiliseringsutrustningen kompletterats med många åtgärder och rätten till skatteavdrag för räntor på bostadslån har begränsats. I oktober 2019 färdigställdes en utredning om metoder för att förebygga alltför stor skuldsättning i hushållen och förbättra övervakningsverktygen för makrostabilitet. På basis av utredningen och utlåtan- den bereds lagändringar under 2020. Dessutom trädde prisregleringen för konsumentkrediter i kraft i september 2019. Lagstiftningsarbetet för ett positivt kreditregister inleds i början av 2020 och registret tas i bruk under denna regeringsperiod.

Ökade investeringar kommer att främja den allmänna politiken som utvecklar ekonomins villkor (kapitel 3.5). Det väsentliga är att både varu-, arbets- och finansmarknaden fungerar bra. Dessutom måste man fästa uppmärksamhet vid att utveckla olika investeringshinder. När det gäller offentliga investeringar är sådana infrastrukturinvesteringar viktiga som stärker ekonomins långsiktiga tillväxtpotential. Med tanke på investeringarna är det också viktigt med kontinuitet och förutsägbarhet i politiken.

Finland har framskridit i fråga om målen i EU2020-programmet och har redan uppnått målen för förnybar energi, energieffektivitet och högskoleutbildning 2018. När det gäller sysselsättningen närmade man sig den målnivå som fastställdes för 2020 under de senaste åren. Målet att minska fattigdomen har ännu inte uppnåtts. FoU-investeringarna minskade betydligt under den utdragna recessionen, och målet för 2020 om att FoU-utgifterna ska motsvara 4 procent av BNP kommer sannolikt inte att uppnås trots många politiska åtgärder.

Finlands nationella reformprogram, som publiceras samtidigt som stabilitetsprogrammet, är finansministeriets tjänstemannadokument och har inte behandlats i statsrådet. Det nationella reformprogrammet publiceras på FM:s webbplats och skickas till EU den 30 april 2020.

2 Makroekonomiskt läge

Ur ett ekonomiskt perspektiv är coronaviruspandemin en global störning som försvagar den ekonomiska aktiviteten överallt. Det är i första hand en utbudschock från Kina som sprider sig via de globala produktionskedjorna, men också en stor negativ efterfrågechock. Beslut som begränsar människors fria rörlighet och företagens verksamhet har en betydande inverkan på ekonomin.

De negativa effekterna på ekonomin är desto större ju mer viruset sprider sig, ju fler som insjuknar och i synnerhet ju mer omfattande och långvariga begränsningar som vidtas för att förhindra spridningen av viruset. Uppskattningarna av hur länge coronavirusstörningen kommer att vara förändras dagligen och gör uppskattningen av situationen exceptionellt osäker.

År 2020 beräknas Finlands bruttonationalprodukt minska med 5,5 %, förutsatt att de åtgärder som begränsar den ekonomiska aktiviteten pågår i 3 månader. Utrikeshandelns volym sjunker snabbt. Den privata konsumtionen och investeringarna minskar särskilt kraftigt i år. Effekten av coronaviruset antas dock minska och den ekonomiska tillväxten återhämta sig snabbt i slutet av året.

Antalet sysselsatta minskar i år med 2 procent och sysselsättningsgraden sjunker till drygt 71 procent. På grund av den minskade sysselsättningen ökar antalet arbetslösa klart 2020 och arbetslöshetsgraden stiger till 8 procent. Om begränsningarna i bekämpningen av epidemin visar sig vara kortvariga, kan också ökningen av arbetslösheten bli måttlig.

BNP beräknas öka med 1,3 procent under 2021 och 2022. Exporttillväxten återställs genom extern efterfrågan och den privata konsumtionens tillväxt normaliseras. Privata investeringar återhämtar sig sämre eftersom skogsindustrins storprojekt håller på att skjutas upp och bostadsbyggnadsinvesteringarna fortsätter att minska. Ökningen av BNP år 2022 stöds framför allt av nedgången i bostadsbyggnadsinvesteringarna. Den förväntade snabba ekonomiska tillväxten och den avtagande ökningen av de nominella lönerna börjar gradvis höja efterfrågan på arbetskraft 2021–2022. Sysselsättningsgraden stiger till 72 procent år 2022 då befolkningen i arbetsför ålder fortsätter att minska.

Coronaviruspandemin, de begränsningar som vidtagits för att bromsa den och den drastiska försämringen av konjunkturen leder till ett underskott i de offentliga finanserna och en snabb skuldökning. Även åtgärder för att minimera coronaviruset och underlätta företagens ekonomiska situation försvagar de offentliga finanserna. I prognosen för de offentliga finanserna med oförändrad politik kommer underskottet i de offentliga finanserna i år att öka med nästan 14 miljarder euro till 16,6 miljarder euro, det vill säga till 7,2 procent i förhållande till BNP.

År 2021 stärks saldot i de offentliga finanserna när ekonomin växer och de tillfälliga stödåtgärder som vidtagits på grund av coronavirusituationen upphör. Den ekonomiska tillväxten under de närmaste åren räcker dock inte till för att stärka den offentliga ekonomins saldo och den offentliga ekonomin uppvisar ett klart underskott.

Vid sidan av coronavirusepidemin och konjunkturen försvagas den offentliga ekonomin fortfarande även av strukturella problem. Den åldrande befolkningen ökar automatiskt de offentliga utgifterna och försämrar ekonomins tillväxtpotential och därmed skatteintäkternas tillväxt. Den offentliga ekonomin har ett hållbarhetsproblem på längre sikt.

Den offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten har minskat måttfullt under de senaste åren. I år vänder skuldkvoten mot en kraftig tillväxt med nästan 10 procentenheter till närmare 70 procent. Den plötsliga ökningen av skuldkvoten beror på att bruttonationalprodukten minskar och i synnerhet på att statsförvaltningens, men också lokalförvaltningens, underskott ökar avsevärt. Fram till 2024 hotar skuldkvoten att närma sig 80 procent.

De offentliga finansernas risker är nära förbundna med den allmänna ekonomiska utvecklingen. Ju snabbare och kraftigare ekonomin återhämtar sig från den störning som orsakas av coronaviruspandemin, desto mindre blir skadorna på den offentliga ekonomin. Om däremot coronavirusepidemin och de åtgärder som vidtagits på grund av den visar sig pågå längre än väntat, är minskningen av skatteintäkterna större än väntat och arbetslöshetsutgifterna ökar snabbare än beräknat. Dessutom utgör de offentliga finansernas villkorliga ansvar och särskilt den betydande ökningen av garantier en risk för den offentliga ekonomin. Borgensfullmakterna utökas också i år som en del av de stödåtgärder som riktas till företag. Flera åtaganden som förfaller skulle öka de offentliga utgifterna och ytterligare förvärra ökningen av skuldkvoten.

Läget för Finlands makroekonomi och offentliga finanser har beskrivits mer i detalj i stabilitetsprogrammet för Finland, som kommer att publiceras samtidigt som detta dokument, samt i planen för de offentliga finanserna för 2021–2024 som publicerades den 16 april 2020.

3 Genomförande av landsspecifika rekommendationer och politiska prioriteringar

3.1 Långsiktigt hållbara offentliga finanser

Rekommendation 1: säkerställa att den nominella ökningen av de grundläggande nettoutgifterna är högst 1,9 procent 2020, varvid den årliga strukturella anpassningen är 0,5 procent i förhållande till BNP; förbättra kostnadseffektiviteten och tillgången till social- och hälsovårdstjänster på lika villkor

Strukturen av social- och hälsovårdstjänsterna

En central utmaning för hållbarheten i Finlands offentliga finanser är den kraftiga ökningen av social- och hälsovårdsutgifterna till följd av den åldrande befolkningen under de kommande åren samt den försämrade försörjningskvoten till följd av den minskade befolkningen i arbetsför ålder. Servicesystemets utmaningar varierar på olika håll i landet.

Nuförtiden ordnar kommunerna (N = 294 i Fastlandsfinland) de offentliga social- och hälsovårdstjänsterna. År 2019 ordnade 74 kommuner hälso- och socialvården på basnivå själva, 160 kommuner ordnade sina tjänster enligt samkommunmodellen och resterande 61 kommuner hörde till samarbetsområden som fungerade enligt ansvarskommunmodellen. År 2019 hörde 47,7 procent av invånarna i Finland till en sådan hälsovårdscentral som ordnade hälso- och sjukvårdstjänsterna som kommunens egen verksamhet och 30,8 procent av invånarna hörde till hälsocentraler som fungerar enligt samkommunmodellen.

Beredningen av servicestrukturen inom social- och hälsovården (s.k. social- och hälsovårdsreformen) fortsätter. I beredningen beaktas beredningen under föregående valperioder och de grundlagsmässiga ramvillkoren. I reformen samlas ordnandet av social- och hälsovårdstjänster samt räddningsväsendet i större självstyrande områden än kommunen.

Den viktigaste skillnaden mot beredningen under den föregående valperioden är att reformen i det första skedet endast gäller ordnandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet, och att den inte omfattar beredningen av omfattande valfrihet för hälso- och sjukvårdstjänster.

De centrala målen med reformen är att minska skillnaderna i välfärd och hälsa, trygga jämlika och högklassiga social- och hälsovårdstjänster för alla finländare, förbättra tjänsternas tillgänglighet, trygga tillgången på yrkeskunnig arbetskraft samt svara på de utmaningar som de samhälleliga förändringarna medför och dämpa kostnadsökningen.

För att reformen ska kunna genomföras förutsätts att landskapens styrning möjliggör kvalitet och kostnadseffektivitet samt att tillgången till tjänster förbättras. En av hörnstenarna i kostnadseffektiviteten är att förbättra tjänsteintegrationen och flytta tyngdpunkten till tjänster på basnivå. Styrningen ska grunda sig på ett välfungerande informations- och informationshanteringsystem. När reformen träder i kraft finansieras landskapens verksamhet huvudsakligen med statlig finansiering med allmän täckning, och därmed beslutar landskapen med stöd av sin självstyrelse om användningen och allokeringen av finansieringen. Beslut om landskapens beskattningsrätt fattas senare.

Utgångspunkten för beredningen av landskapens finansieringsmodell är att finansieringen ska trygga att tillräckliga social- och hälsovårdstjänster ordnas på det sätt som grundlagen förutsätter. På finansieringsnivån för hela landet är avsikten att årligen beakta faktorer som förändrar landskapens kostnader: den uppskattade ökningen av servicebehovet inom social- och hälsovården, prisförändringen och förändringar av uppgifterna. Enligt regeringsprogrammet är ett av målen med social- och hälsovårdsreformen också att dämpa kostnadsökningen. Finansieringsmodellen ska således innehålla incitament för att hantera kostnadsökningen, som bidrar till att trygga hållbarheten i den offentliga ekonomin. Landskapens ekonomi utgör i fortsättningen en betydande del av den offentliga ekonomin. Landskapens uppgifter och finansiering utvärderas i samband med planen för de offentliga finanserna och regeringens årsberättelse.

Innan social- och hälsovårdsreformen träder i kraft utvecklas tjänsterna på basnivå med programmet Framtidens social- och hälsocentral. Programmet siktar på att förnya social- och hälsovårdens verksamhetssätt och utveckla människoorienterade servicehelheter. Tjänsterna utvecklas i programmet så att de kan tas i bruk i de nya landskapen när social- och hälsovårdsreformen träder i kraft.

3.2 Arbetsmarknaden

Rekommendation 2: förbättra incitamenten för att ta emot arbete och utveckla kompetens och aktiv delaktighet, bland annat genom välintegrerade tjänster för arbetslösa och personer som står utanför arbetsmarknaden

I sitt regeringsprogram har Finlands regering starkt förbundit sig till ett sysselsättningsmål på 75 procent under normal internationell och inhemsk ekonomisk utveckling. Höjningen av sysselsättningsgraden är också det viktigaste enskilda elementet i inkomstbasen i regeringsprogrammet.

För att främja sysselsättningen och skapa nya åtgärder har en ministergrupp för främjande av sysselsättning och underarbetsgrupper på trepartsbasis tillsatts. Arbetsgrupperna har tillsatts enligt tema: servicestruktur, lönesubvention och förmåner, kompetens och arbetsmarknadens matchningseffektivitet, sysselsättning av partiellt arbetsföra, arbetsrelaterad invandring och integration, en arbetslagstiftnings- och regleringsgrupp samt lokala avtal.

Reform av den sociala tryggheten

Regeringen har inlett en reform av den sociala tryggheten som bereds på forskningsbasis i en parlamentarisk kommitté. Målet med reformen är ett klarare och mer fungerande system som gör det möjligt att samordna arbete och social trygghet i föränderliga livssituationer. Det centrala är social rättvisa, tryggande av utkomst vid sociala risker och uppmuntrande av arbete. Framtidens socialskydd stöder balansen mellan individens rättigheter och skyldigheter på ett sätt som är förenligt med förbättringen av de offentliga finanserna och sysselsättningen. Kommittén behandlar grundskyddet, förtjänstskyddet, utkomststödet, sambandet och finansieringen mellan dem samt dessutom en bättre samordning av tjänsterna och förmånerna. Genom att förnya den sociala tryggheten strävar man efter att minska behovet av långvarigt utkomststöd. Kommittén tillsattes i mars 2020 och mandatperioden sträcker sig till 2027.

Vid sidan av reformen av den sociala tryggheten är avsikten att i enlighet med regeringsprogrammet genomföra en totalreform av utkomststödet, vars syfte är att säkerställa ett tillräckligt utkomstskydd i sista hand och tjänster i rätt tid för personer som behöver socialt stöd. Dessutom har regeringen inlett ett utvecklingsprogram för social- och hälso-centralerna som en del av förbättringen och omstruktureringen av social- och hälsovårdstjänsterna. För att förnya utkomststödet tillsatts en arbetsgrupp som arbetar med att förnya lagen om utkomststöd under denna valperiod.

Reformer i anslutning till systemet för utkomstskydd för arbetslösa

Reform av utkomstskyddet och servicen för arbetslösa

Enligt regeringsprogrammet bereder regeringen en reform av utkomstskyddet och servicen för arbetslösa, vars mål är att förkorta arbetslöshetsperioderna, underlätta mottagandet av kortvarigt arbete, uppmuntra till jobbsökning samt förnya påföljdssystemet för utkomstskydd för arbetslösa så att den arbetslösas rättigheter och skyldigheter är i balans. Avsikten är att man i sysselsättningsplanen för arbetslösa ska komma överens om en personlig skyldighet att söka arbete och tjänster, såsom utbildning och rehabilitering. I regeringsprogrammet nämns dessutom att arbets- och näringsbyråernas resurser för personlig service för arbetssökande tryggas. Det exakta innehållet i eller tidtabellen för ändringarna är ännu inte känt.

Höjning av åldersgränsen för tilläggsdagar inom utkomstskyddet för arbetslösa

Äldre arbetslösa arbetssökande har under vissa förutsättningar möjlighet att få arbetslöshetsdagpenning tills de är högst 65 år utan hinder av maximibetalningstiden. Detta kallas tilläggsdagar i utkomstskyddet för arbetslösa.

Åldersgränsen för rätten till tilläggsdagar i utkomstskyddet för arbetslösa höjdes med ett år för personer födda 1961 och senare. I fortsättningen kan de åldersklasser som är föremål för förändringen få rätt till extra dagar som 62-åringar, när rätten tidigare har kunnat uppstå vid 61 år.

Målet med ändringen är att förlänga arbetskarriärerna och därigenom minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Tilläggsdagarna inom utkomstskyddet för arbetslösa kan öka arbetslösheten bland äldre på två olika sätt. För det första kan rätten till tilläggsdagar innebära uppsägningar, i synnerhet för äldre arbetstagare. För det andra kan rätten till tilläggsdagar försvaga incitamenten för sysselsättning av äldre arbetslösa och därigenom ny sysselsättning. Tidigare motsvarande höjningar av åldersgränsen har lett till att allt fler äldre arbetstagare har stannat längre i arbetslivet. En höjning av åldersgränsen uppskattas minska antalet arbetslösa med 7 400 personer och öka antalet sysselsatta med 6 000 personer fram till 2025.

Utveckling av jämkad arbetslöshetsförmån

För att öka sysselsättningen har systemet med utkomstskydd för arbetslösa utvecklats i syfte att främja mottagandet av deltidsarbete eller kortvarigt arbete som ett alternativ till full arbetslöshet. När samordningen av förvärvsinkomsten av sådan partiell sysselsättning och arbetslöshetsförmånen undersöks, har Finlands jämkade arbetslöshetsförmån (dvs. mekanismen för hur förvärvsinkomsterna inverkar på arbetslöshetsförmånens

belopp) betraktats som generös ur ett internationellt perspektiv.¹ Intjänandepincipen² för sammanjämkning av löneinkomst och arbetslöshetsförmån har kunnat medföra dröjsmål i utbetalningen av arbetslöshetsförmånen. Fördröjningen i utbetalningen av arbetslöshetsförmånen är ägnad att minska meningsfullheten i partiell sysselsättning under arbetslöshetsperioden.

Samordningen av lön och utkomstskyddet för arbetslösa underlättades den 1 april 2019 i fråga om den jämkade arbetslöshetsförmånen, när arbetet började påverka arbetslöshetsförmånens belopp först när lönen för arbetet har betalats ut. Den som betalar ut förmånen får uppgifter om den utbetalda lönen belopp från inkomstregistret. Ändringen minskar fördröjningarna i utbetalningen av jämkad arbetslöshetsförmån, och den jämnar dessutom ut inkomstbildningen över tid. Den senare effekten grundar sig på att lönen minskar arbetslöshetsförmånen för den tid då lönen har varit tillgänglig för mottagaren av arbetslöshetsförmånen. Ändringen främjar också inkomstregistrets användbarhet vid utbetalningen av arbetslöshetsförmåner och minskar därmed den administrativa bördan i anslutning till inlämnandet av löneuppgifter för den som ansöker om arbetslöshetsförmån och arbetsgivaren.

Upphävande av aktiveringsmodellen för utkomstskydd för arbetslösa

Den så kallade aktiveringsmodellen har upphävts från och med början av 2020. Aktiveringsmodellen minskade arbetslöshetsförmånen för arbetslösa arbetssökande som inte uppfyllde aktivitetsvillkoret i modellen. Till följd av att modellen upphävs följer de som betalar ut arbetslöshetsförmånen inte längre mottagaren av arbetslöshetsförmånens aktivitet på basis av aktiveringsmodellen. Inkomster och arbetstimmar från arbete ska dock fortsättningsvis meddelas för betalning av jämkad arbetslöshetsförmån och uppföljning av arbetsvillkoret.

Trots att aktiveringsmodellen har upphävts är det även i fortsättningen en arbetslös arbetssökandes skyldighet att aktivt söka arbete och utbildning samt genomföra den sysselsättningsplan som utarbetats tillsammans med arbets- och näringsbyrån. Den arbetssökande ska bland annat söka och vara beredd att ta emot arbete som erbjuds och delta i sysselsättningsfrämjande tjänster och åtgärder. Om dessa skyldigheter inte uppfylls, kan arbetslöshetsförmånen gå förlorad för viss tid eller tills vidare.

1 Kyrrä m.fl. (2018)

2 Lönen påverkar arbetslöshetsförmånen under den tid som den har tjänats in, arbetstimmarna har alltså utförts oberoende av när lönebetalningsdagen infaller. Eftersom lönebetalningsdagen enligt bestämmelserna i arbets- och tjänstekollektivavtalen kan vara till exempel i slutet av månaden efter den månad då arbetet utfördes, kan väntan på löneuppgifter leda till att arbetslöshetsförmånen betalas ut med fördröjning.

Kommunförsök med sysselsättning

Våren 2020 inleds kommunala försök med sysselsättning (1/2021–6/2023), där verksamhetsmodellen för regionala sysselsättningsförsök som avslutats i slutet av 2018 fortsätter och utvidgas. Kommunförsöken inom sysselsättningen, där 20 försöksområden och 89 kommuner deltar i den fortsatta beredningen, stärker kommunernas roll som anordnare av sysselsättningstjänster. Den sammanlagda kundvolymen i försöken är 186 000 arbetsökande, vilket utgör 37 procent av alla arbetsökande vid arbets- och näringsbyråerna. Försöksområdena säkerställs när riksdagen har godkänt den försökslag som är under beredning. RP överlämnas till riksdagen i april och det är meningen att lagen ska träda i kraft i början av 2021. Genom den tidsbundna försökslagen överförs målgruppens serviceansvar och behörighet till försökskommunerna. Kommunerna erbjuder målgruppen arbets- och näringstjänster i enlighet med gällande bestämmelser om service och utkomstskydd för arbetslösa.

Målet med försöken är att effektivare än i nuläget främja sysselsättningen och handledningen av arbetslösa arbetsökande till utbildning och införa nya lösningar för tillgången på kompetent arbetskraft. I försöken utvecklas tjänster och servicemodeller som stöder sysselsättningen. Med hjälp av dessa kan man effektivt identifiera och lösa klienternas individuella servicebehov, hinder för sysselsättningen samt kompetensutvecklingsbehov. En central metod är en starkare samordning av sysselsättningstjänster, kunskapstjänster och social- och hälsovårdstjänster på den kommunala plattformen.

Syftet med försöken är att främja i synnerhet personer som varit arbetslösa under en längre tid och personer som har en svag ställning på arbetsmarknaden och deras tillträde till arbetsmarknaden. Till försöken hänvisas de arbetslösa och arbetsökande inom arbetskraftsservicen i försöksområdena som inte är berättigade till inkomstrelaterad dagpenning. Till målgruppen hör dessutom alla arbetsökande under 30 år och alla personer med ett främmande språk som modersmål samt invandrare som antingen är arbetslösa eller inom arbetskraftsservicen vid försöksområdenas arbets- och näringsbyråer.

I försöken eftersträvas en starkare effektivitet genom att samordna statens och kommunernas resurser, kompetens och tjänster. Från staten övergår personalresurser under kommunernas arbetsledning samt beslutanderätt i fråga om användningen av sysselsättningsanslag i enlighet med projektens kundvolym. Kommunerna förväntas bidra med egna insatser för att höja servicenivån och utveckla tjänsterna.

Försök med rekryteringsstöd

Enligt regeringsprogrammet är avsikten att stödja små och medelstora företags tillväxt genom att inleda ett försök med rekryteringsstöd som främjar möten och sänker tröskeln för att rekrytera arbetslösa till små och medelstora företag. Avsikten är att minska risken

för ensamföretagare att anställa den första arbetstagaren genom att skapa ett stöd med så lätt administration som möjligt för att anställa den första arbetstagaren.

Målet är att främja snabb sysselsättning av arbetslösa, uppkomsten av nya arbetsgivarföretag och företagens tillväxt genom att sänka tröskeln för rekrytering av ensamföretagare och mikroföretag (rekryteringsstöd).

Detaljerna i försöket bereds i samarbete med forskarna under 2020.

Åtgärder som stöder sysselsättningen av invandrare

Integrationen av invandrare och främjande av sysselsättningen kommer att fortsätta i enlighet med statsminister Marins regeringsprogram. År 2019 började man utveckla en modell för integrationsarbete vars mål är att stöda invandrarnas sysselsättning, tillträde till och delaktighet i samhället, utveckla tjänsternas innehåll och tillgänglighet, utveckla integrationstjänsternas kvalitet och effektivitet i förhållande till de mål som ställts upp för integrationen samt förtydliga servicehelheten som är inriktad på det inledande skedet av integrationen. För att uppnå målen utarbetas gemensamma ramar för kundprocessen: Arbets- och näringsförvaltningens och kommunens integrationsprocess samt klienthandledningens och tjänsternas målinriktning, innehåll, styrning och uppföljning utvecklas. Särskild uppmärksamhet fästs vid att nå den målgrupp som inte omfattas av tjänsterna och att få tillgång till tjänsterna (i synnerhet hemmaföräldrar).

I överensstämmelse med statsminister Marins regeringsprogram fortsätter stödet till kommunernas sektorsövergripande kompetenscentra. Vid kompetenscentren bedrivs sektorsövergripande samarbete för att identifiera och stärka invandrarnas kompetens samt för att effektivisera handledningen: klientens servicebehov och sysselsättningspotential bedöms och klienten erbjuds service enligt behoven eller så hänvisas klienterna till en serviceväg som tar dem vidare. Utöver kompetenscentret i Helsingfors inleddes verksamhet vid kompetenscentra i Esbo, Vanda, Åbo och Tammerfors 2019. Stödet för verksamheten fortsätter även under åren 2020–2022.

Som en del av åtgärdsprogrammet Talent Boost – Tillväxt genom internationella talanger stärks mötet mellan internationella talanger och företag samt startup-företagandet bland internationella talanger. De största högskolestäderna som deltar i Talent Boost-programmet bereder samordnade servicemodeller, så kallade Talent Hubs, för att stöda möten mellan internationella talanger, företag och innovationsaktörer. Det stöder sysselsättningen av internationella talanger i uppgifter som motsvarar deras expertis.

Inom projektet för handledning av personer med flyktingbakgrund har man gjort stigarna till utbildning och arbetslivet smidigare för arbetssökande med utländsk bakgrund som

kommit till Finland som kvotflyktingar. Projektets anställda utför nationellt, regionalt och lokalt utvecklingsarbete. Inom projektet genomförs utbildningar för kunderna på deras eget modersmål och de elektroniska verktygens funktion som stöd för styrningen utreds. Dessutom har det ordnats utbildning för arbets- och näringsbyråernas, kommunernas och läroanstalternas informations-, rådgivnings- och handledningspersonal. Med hjälp av bättre handledning kan invandrare med flyktningbakgrund och även andra invandrare övergå till arbete och studier effektivare än tidigare. Inom projektet har man lanserat metoden bemötande kundarbete.

Utöver detta har FPA utvecklat den yrkesinriktade rehabiliteringen av invandrare 2018–2020. Målet är att kombinera språkinläring med yrkesinriktad rehabilitering så att invandrare kan lära sig finska individuellt vid sidan av rehabilitering och arbete.

Det resultatbaserade sysselsättningsförsöket KOTO-SIB (Social Impact Bond), som siktar på snabb sysselsättning av invandrare, avslutades den 31 december 2019. Under perioden 2016–2019 deltog 2 211 invandrare i försöket och 869 av dem sysselsattes. Effektiviteten bedöms genom att jämföra beloppen på skatteinkomsterna och arbetslöshetsförmånerna för dem som deltagit i försöket med kontrollgruppens skatteinkomster och arbetslöshetsförmåner tre år efter att de deltog i försöket.

Främjande av internationell rekrytering och arbetsrelaterad invandring

Regeringen beslöt i höstens budgetförslag att inleda det omfattande åtgärdsprogrammet Talent Boost för invandring av specialsakkunniga, arbetstagare, startup-företagare, studerande och forskare. Genom programmet stärks tillgången på kompetent arbetskraft, arbetsmarknadens matchningseffektivitet, företagens och forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhetens (FUI) tillväxt och internationalisering, dragningskraften hos investeringar, utländska studerandes och forskares engagemang i Finland samt arbetsgivarernas kompetens när det kommer till rekrytering och mångfald. Målet med programmet är att höja Finlands dragningskraft för experter och deras familjer till en ny nivå.

De viktigaste åtgärderna är:

- Påskyndande av arbetsbaserade uppehållstillståndsförfaranden, målet 1 månad i regeringsprogrammet
- Stärka de internationella experternas (inkl. studerande och forskare) och deras familjers dragning till och etablering i Finland
- Skapa en modell för internationell rekrytering
- Stöd till företagens och FUI-verksamhetens tillväxt och internationalisering samt lockande av investeringar med internationella experter
- Öka öppenheten och mångfalden i arbetslivet

För att locka, etablera, integrera och utnyttja internationella experter krävs ett smidigt och långsiktigt samarbete mellan staten, städer, läroanstalter, företag och andra aktörer. Åtgärdsprogrammet Talent Boost erbjuder en referensram för detta samarbete mellan aktörerna.

Som en del av programhelheten Talent Boost beslöt regeringen att inleda en ambitiös totalreform av den arbetsrelaterade invandringen, som siktar på en betydande ökning av sysselsättningen. Målet är att under regeringsperioden snabbt och smidigt behandla de arbetsrelaterade uppehållstillstånden inom en månad. Flaskhalsar i den arbetsrelaterade invandringen avlägsnas och verksamheten koncentreras under en resultatansvarig ledning. Förvaltningen av arbetsrelaterad invandring (inkl. studerande, forskare, företagare och praktikanter) överfördes till arbets- och näringsministeriet den 1 januari 2020. För att avlägsna flaskhalsarna i de arbets- och studiebaserade uppehållstillstånden har ett projekt för att utveckla utlänningslagstiftningen och tillståndsförfarandena inletts. Resurserna ökar i hela invandringsprocessen (UM, IM, ANM), nödvändiga ändringar görs i lagstiftningen och praxis för arbetsrelaterad invandring förnyas. För att säkerställa arbetskraftens rörlighet och matchningseffektivitet bedöms behovet av att förenhetliga det regionala arbetstillståndsförfarandet.

Arbetsminister Tuula Haatainen beslutade den 12 mars 2020 tillsätta en underarbetsgrupp för förebyggande av utnyttjande av utländsk arbetskraft inom ramen för projektet för utveckling av arbetskraftsinvandringen. Tillräckliga resurser säkerställs för övervakningen av arbetsvillkoren.

Effektivering av arbets- och näringstjänsterna

Genom att främja den yrkesmässiga rörligheten och effektivisera arbets- och näringstjänsterna säkerställs smidig övergång från arbete till arbete och företagets tillgång till kompetent arbetskraft. Styrgruppen för reformen av arbetskrafts- och företagstjänsterna har beslutat att inleda beredningen av den riksomfattande strategin för arbets- och näringstjänster. Centrala element är bland annat omfattande tjänster inom karriärplanering och karriärvägledning, flexibla arbetslivsbaserade utbildningar som grundar sig på förutsedda behov som tagits fram tillsammans med näringslivet, inläring i arbetet samt kartläggning av kunskaper som skaffats i arbetet och på fritiden.

Ibrukttagandet av Arbetsmarknadstorget, det vill säga en digital mötesplats för arbete och arbetstagare, framskrider. Testversionen publicerades 2019. Arbetsmarknadstorgets egenskaper tas stegvis i bruk 2020, det egentliga ibrukttagandet sker 2021.

I december 2019 tog TE-tjänsterna i bruk en e-tjänst för förmedling av lönesubventionerade platser. Samtidigt förnyades lönesubventionskortet, där utöver den arbetslösa arbetssökandens rätt till lönesubvention även lönesubventionens nivå och längd samt kortets giltighetstid, inklusive grunderna för att avbryta giltighetstiden, framgår. Den arbetssökande kan

skriva ut ett lönesubventionskort i webbtjänsten Mina ärenden när man i sysselsättningsplanen har kommit överens om möjligheten till lönesubvention.

Främjande av sysselsättning och förebyggande av utslagning bland unga

För att stärka verkställandet av ungdomsgarantin tillsatte arbets- och näringsministeriet i november 2019 en tväradministrativ arbetsgrupp vars mandatperiod fortsätter fram till slutet av februari 2023. Syftet med arbetsgruppen är att främja den riksomfattande koordineringen av sektorsövergripande tjänster för unga och sträva efter att sprida goda verksamhetsmodeller. Målet är att främja ungdomars placering i utbildning och på arbetsmarknaden, förebygga långvarig arbetslöshet bland unga, identifiera faktorer med anknytning till utslagning bland unga och effektivisera verksamhetsmodellerna för tidigt ingripande.

I början av 2019 trädde en lagändring i kraft om yrkesinriktad rehabilitering för unga som ordnas av FPA. Målet är att unga i åldern 16–29 år som står utanför studier och arbetslivet snabbt får stöd med låg tröskel på grund av nedsatt funktionsförmåga och smidigt får tillgång till lämpliga tjänster och därmed kan avancera till studier och arbete. Ungarna hänvisas till FPA:s rehabilitering aktivare från Navigatorerna och det uppsökande ungdomsarbetet. Som en ny tjänst erbjuds ungdomarna individuell och handledande service. I och med lagändringen deltog sammanlagt 2 600 unga i yrkesinriktad rehabilitering för unga 2019 och antalet förutspås öka betydligt under de kommande åren.

Kontinuerligt lärande

Regeringen har inlett en parlamentarisk reform av det kontinuerliga lärandet, med vilken man svarar på livets ständiga behov av att utveckla och förnya den egna kompetensen. I projektet granskas kontinuerligt lärande som en helhet. I helhetsgranskningen beaktas att hela utbildningsvägens utbildningsutbud och finansiering, socialskydd, omställningsskydd, utkomstskydd för arbetslösa, frivillig och arbetskraftspolitisk utbildning samt identifiering av kompetens kopplas till det nya systemet för kontinuerligt lärande. Utvecklingen av systemet fortsätter över regeringsperioden, men de första riktlinjerna väntas av den parlamentariska gruppen och dess uppföljningsgrupp redan före utgången av 2020.

Som en del av ministerarbetsgruppens arbete för att främja sysselsättningen bereds på trepartsbasis förslag med vilka man strävar efter att bättre möta kompetens och arbetslivet. Underarbetsgruppens mål är att som helhet granska hur man svarar på arbetsmarknadens kompetensbehov och bereda förslag för att trygga tillgången på kompetent arbetskraft. Arbetsgruppens särskilda uppgift är att utveckla arbetslivsorienterad arbetskraftsutbildning samt att förbättra arbetskraftens yrkesmässiga och regionala matchning.

Den reviderade lagen om vuxenutbildning träder i kraft den 1 augusti 2020. Här eftersträvas bland annat bättre samordning av studier och arbete.

Förebyggande av långtidsarbetslöshet och stödjande av arbetsförmågan

Program för arbetsförmåga

Det är viktigt att öka sysselsättningen för partiellt arbetsföra för att uppnå en hög sysselsättningsgrad och trygga tillgången på arbetskraft. Samtidigt blir partiellt arbetsföra delaktiga i de positiva effekterna av sysselsättning. Arbete är en av de viktigaste källorna till välfärd och stärker i och med den sociala gemenskapen också delaktigheten. För en del är sysselsättning på grund av problem med arbetsförmågan dock särskilt utmanande eller till och med omöjlig utan stödåtgärder. Å andra sidan säkerställer man genom att stöda de anställdas arbetsförmåga att de fortsätter arbeta, återvänder till arbetet och förebygger att de blir arbetslösa.

Enligt regeringsprogrammet genomförs programmet för arbetsförmåga genom ett samarbete mellan arbets- och näringsministeriet (ANM) och social- och hälsovårdsministeriet (SHM). I reformen av social- och hälsovården stärks tjänsterna på basnivå och till dem hör också tjänster som stöder arbetslösas arbetsförmåga och sysselsättning. Dessa består huvudsakligen av social-, hälso- och rehabiliteringstjänster. Syftet med programmet för arbetsförmåga är att göra tjänsterna till en bestående del av servicesystemet så att de arbetslösas arbetsförmåga stöds och att de framskrider bättre än i nuläget på sin väg till sysselsättning. Med hjälp av arbetsträning inom socialvården hjälper man arbetssökande mot en öppen arbetsmarknad. Detta förutsätter integrerade tjänster inom olika sektorer. Det är viktigt att alla personer i arbetsför ålder får likvärdiga stödtjänster för arbetsförmågan.

Syftet med SHM:s förvaltningsområdes program för arbetsförmåga är att 1) öka förutsättningarna för sysselsättning av partiellt arbetsföra arbetslösa, deras arbets- och funktionsförmåga samt samhälleliga delaktighet, 2) skapa en sektorsövergripande servicehelhet där partiellt arbetsföra arbetslösas behov av stöd för arbetsförmågan identifieras och där tjänsterna och servicevägarna fungerar klientorienterat, 3) utveckla de yrkesutbildade personernas kompetens så att de känner till servicehelheten för stöd för arbetsförmågan och kan utnyttja den för att stödja klientens bästa och 4) producera information till stöd för samordning av tjänster för partiellt arbetsföras arbetslösas tjänster och förmåner samt för utvecklingen av lagstiftningen.

Stödtjänster för arbetsförmåga med låg tröskel

Social- och hälsovårdsministeriet inleder ansökan om statsunderstöd i april 2020. För partiellt arbetsföra arbetslösa byggs stödtjänster för arbetsförmågan vid framtidens social- och hälsocentral och användningen av metoder för stödd sysselsättning utökas bland socialvårdsklienterna. Syftet med åtgärderna är att stödja partiellt arbetsföra arbetslösa och långtidsarbetslösa att få arbete och stanna kvar i arbetet, förebygga att arbetslösheten drar ut på tiden och förebygga arbetsoförmåga samt öka delaktigheten i arbetslivet för personer med svag ställning på arbetsmarknaden.

I arbets- och näringstjänsternas innehåll kan man inte i tillräcklig utsträckning beakta behovet av stöd för arbetsförmågan, särskilt inte i rekryteringssituationer. Det är sällsynt att tjänsten erbjuds som servicehelheter eller att tjänsterna produceras för arbets sökande så att de primärt är inriktade på att sänka rekryteringströskeln. Därför utökas samordnarna för arbetsförmågan vid arbets- och näringsbyråerna med 20 årsverken. Samordnarna för arbetsförmågan kommer i stor utsträckning att fungera som arbets- och näringsbyråns resurser för att utveckla beaktandet av olika servicebehov i stödet för arbetsförmågan samt särskilt fokusera på att stärka samarbetet med arbetsgivarna. För arbets- och näringstjänsternas del inleds försök där serviceutbudet för enskilda kunder riktas till rekryteringssituationer och därmed också till arbetsgivarens behov.

Dessutom kommer man att främja uppkomsten av sådana arbetsplatser där partiellt arbetsföra lättare kan placeras. Ett program för att öka sysselsättningen genom projekt inleds i början av 2020. Genom insatsen stöds kommuner och andra offentliga aktörer att inkludera sysselsättningsvillkor för tjänsteproducenterna i sina upphandlingar. Man kommer också att bereda en bredare strategi för att främja samhällsliga företag och öka deras verksamhetsförutsättningar.

Samordning av delinvalidpension och förvärvsinkomster

I regeringens budgetmangling hösten 2019 beslöt man att i enlighet med regeringsprogrammet ta i bruk en linjär modell för delinvalidpension för att förbättra incitamenten att arbeta för personer med partiell invalidpension och för att eliminera flitfällor. Regeringens proposition om en linjär modell överlämnas till riksdagen våren 2021 och lagarna kan träda i kraft den 1 januari 2023.

3.3 Investeringar i FoU-verksamhet, övergång till koldioxidsnål ekonomi och hållbara transporter

Rekommendation 3: centralisera den ekonomiska politiken i anslutning till investeringar till forskning och innovation, övergång till koldioxidsnål ekonomi och energi samt hållbar trafik med beaktande av regionala skillnader

I detta underkapitel granskas åtgärder inom den ekonomiska politiken för investeringar som främjar FoU, övergången till en koldioxidsnål ekonomi och hållbara transporter. Dessa åtgärder gäller inte bara offentliga investeringar utan också den ekonomiska politiken som helhet, vilket skapar förutsättningar för att främja både offentliga och privata investeringar.

Företagens investeringsbeslut påverkas av såväl reglering, beskattning och finansmarknadens funktion som många andra faktorer. Kommissionen har i sina analyser konstaterat att

bland annat bristen på kompetent arbetskraft, samarbetet mellan små högskolor och företagssektorn samt de långa tillståndsprocesserna begränsar investeringarna i Finland. I underkapitel 3.5 behandlas investeringsstrategin mer ingående, medan man här fokuserar på de investeringsprioriteringar som kommissionen föreslår i sin rekommendation med beaktande av både direkta offentliga investeringar och åtgärder som främjar andra investeringar.

Huvudsakliga mål för och styrning av forsknings- och innovationspolitiken

De huvudsakliga målen för forsknings- och innovationspolitiken är att förbättra kvaliteten och effektiviteten hos forsknings- och innovationsverksamheten (FoU), en strukturell och funktionell reform av offentlig forskning, att skapa innovationer med global framgång samt diversifiera näringsstrukturen. Därigenom förbättras produktiviteten, antalet arbetsplatser med högt mervärde ökar och den internationella konkurrenskraften stärks.

De politiska åtgärderna styrs av statsminister Marins regeringsprogram och dess framtidsinvesteringar. I regeringsprogrammet har man satt som långsiktigt mål att höja FoU-utgifternas BNP-andel (dvs. FoU-intensiteten) från nuvarande 2,7 procent till fyra procent före 2030. Finland ska också vara världens mest attraktiva försöks- och innovationsmiljö före 2030. För att målen ska uppnås krävs betydande tilläggsinsatser från den privata och offentliga sektorn samt kvalitativa och funktionella förändringar i FoU-verksamheten och innovationsverksamheten. Under våren 2020 färdigställs också den nationella vägkartan för FUI-verksamheten, som dras upp i regeringsprogrammet. I vägkartan fastställs de centrala målen och metoderna för Finlands forsknings- och innovationspolitik för de kommande åren.

Tilläggsfinansiering för FoU-verksamhet

De viktigaste pelarna i statens forsknings- och utvecklingsfinansiering är universiteten och yrkeshögskolorna, Finlands Akademi, statens forskningsinstitut samt Business Finland.

I statens budget för 2020 höjs FoU-finansieringen med 69 miljoner euro samtidigt som gränsen på två miljarder euro överskrids (tot. 2 063 miljoner euro). Budgeten för 2020 är relativt balanserad med tanke på det övergripande stärkandet av innovationssystemet, även om Finlands Akademis finansieringsbefogenheter sjunker. Sett till den totala finansieringen av vetenskapen ersätter det här den betydande ökningen av universitetens budgetfinansiering för FoU (nominellt +9,5%). Regeringen har bl.a. beslutat att höja universitetens grundfinansiering med 40 miljoner euro från och med 2020 (varav cirka en tredjedel riktas till FoU-verksamhet), och dessutom sätts den indexhöjning av universiteten som länge varit på is i kraft.

I budgeten för 2020 styrs tilläggsresurser till FoU- och innovationsstöd som delas ut via Business Finland. Tillägget "lappar" de nedskärningar som gjorts tidigare på 2010-talet litegrann och är en kraftigare uppmuntran för finländska företag att stärka sin

internationella konkurrenskraft, öka sin export samt skapa nya och bättre arbetsplatser med hjälp av hög kompetens och innovationer.

I statsminister Marins regeringsprogram riktades 85 miljoner euro till cirkulär ekonomi för tre år. I år riktas 22,5 miljoner euro av dessa pengar till åtgärder i anslutning till cirkulär ekonomi. Största delen (16,5 miljoner euro) av finansieringen riktas till det nya innovations- och investeringsstödet för cirkulär ekonomi, där stödbesluten fattas av Business Finland. I år har 12,5 miljoner euro av innovations- och investeringsstödet på 16,5 miljoner euro reserverats för IPCEI-projekt. Dessutom har 3 miljoner euro anvisats till VTT:s åtgärder för cirkulär ekonomi och 2 miljoner euro till BF:s program för cirkulär ekonomi (Bio and Circular Finland) och 1 miljon euro till ANM för att delas ut till utveckling av ekosystem och kunskapsplattformar för cirkulär ekonomi.

Dessutom infördes 2018 understöd för cirkulär ekonomi för företag som utvecklar inhemska lösningar för cirkulär ekonomi. I år har 1 miljon euro avsatts för detta stöd av mindre betydelse som fördelas på de minimis-villkor i enlighet med EU:s regler om statligt stöd.

Andra åtgärder för att stödja FoU-verksamhet och vetenskaplig forskning

Man satsar på att behålla internationella experter och på attraktivt arbete. Undervisnings- och kulturministeriet genomför internationaliseringsriktlinjer för högskoleutbildningen och forskningen (2017–2025). Finlands Akademi följer riktlinjerna för kvalitet, genomslagskraft och förnyelse i det internationella samarbetet (2017–2021). Riktlinjerna betjänar också statsrådets gemensamma Talent Boost-program, vars mål bland annat är att locka internationella experter till Finland.

Det finländska forsknings- och vetenskapssamfundets internationella konkurrenskraft och dragningskraft stärks genom att satsa på forskningsmiljöer och forskningsinfrastruktur. Forskningsinfrastrukturernas nationella strategi offentliggjordes i januari 2020 (Strategi för nationella forskningsinfrastrukturer 2020–2030, Kreativitet, förnyelse och kompetens på en hållbar grund). Utgående från strategin uppdateras vägkartan för forskningsinfrastrukturen för åren 2020–2021.

Öppenhet i den offentliga informationen är en central princip för informationspolitiken. Öppningen av offentliga dataarkiv kommer att fortsätta. Utvecklingsprogrammet för databaserad forskning (2017–2021) fortsätter. Finland valdes sommaren 2019 till värd för en av superdatorerna från det europeiska initiativet EuroHPC. Finlands finansieringsandel är under åren 2019–2026 högst 50 miljoner euro.

Verkställandet av Visionen för högskoleutbildningen och forskningen år 2030 som undervisnings- och kulturministeriet utarbetat tillsammans med högskolesamfundet och

intressentgrupper fortsätter. Målet med visionen är att höja utbildningsnivån, öka möjligheterna till kontinuerligt lärande vid högskolorna samt öka Finlands FoU-intensitet.

Innovativa offentliga anskaffningar och tillhörande tjänster utvecklas. Samtidigt främjas utvecklingen av referensmarknaden. Man strävar efter att höja andelen innovativa anskaffningar av de offentliga anskaffningarna till 10 procent före slutet av valperioden.

Samarbetet mellan ministerierna fortsätter för att förverkliga tillväxtstrategin för FUI-verksamheten inom hälsovården och stärka forsknings- och innovationsekosystemet. Tillväxtstrategin för hälsovården har verkställts i samarbete mellan tre ministerier (ANM, SHM, UKM), forsknings- och innovationsfinansiärer (Business Finland, Finlands Akademi) och aktörer inom hälsovården, och den fungerar som ett slags pilotprojekt för statsförvaltningens utveckling. Vägkartan som styrde verkställandet av tillväxtstrategin uppdateras före sommaren 2020 (för åren 2020–2023). Målet med uppdateringen av vägkartan är att säkerställa att de centrala åtgärderna i tillväxtstrategin kan omsättas i praktiken och att man samtidigt beaktar förändringar i verksamhetsmiljön (inkl. pågående pandemi). Därtill utvecklas indikatorer för genomförandet av vägkartan. Den internationella bedömningen av hälsovårdens tillväxtstrategi sett ur servicesystemets perspektiv är också under utveckling och blir klar 2020. För att påskynda FUI-verksamheten inom social- och hälsovården och främja den individualiserade hälso- och sjukvården har det i Finland uppstått eller håller på att byggas nationella kompetenskluster såsom cancercentrum, neurocentrum, genomcentrum och centrum för läkemedelsutveckling. Dessutom har Finland otvivelaktigt världens bästa dataarkiv inom välfärds- och hälsobranschen. Lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården definierar en enhetlig grund för användning av uppgifter i FUI-verksamhet, undervisning samt ledning av information och myndighetsutredningar, tillsyn och styrning. De registeransvariga har börjat utveckla sina egna funktioner i enlighet med lagen och tillståndsmyndigheten Findata har inrättats.

Övergång till koldioxidsnål ekonomi och energi

Flera nya styrmedel har redan införts och ytterligare åtgärder planeras för att uppnå statsminister Marins regerings klimatmål och EU:s energi- och klimatmål för 2030.³ Utöver de direkta offentliga stöden kan även ändringar av investerarnas verksamhetsmiljö, till exempel genom beskattning, öka investeringar som främjar övergången till koldioxidsnål ekonomi.

Revidering av klimatlagen

Regeringen inledde hösten 2019 en reform av klimatlagen som stöder uppnåendet av Finlands mål att vara kolneutralt före 2035. Klimatlagen är en ramlag och förpliktar endast myndigheterna. I den nya lagen strävar man dock efter att stärka dess styreffekter. Målet för 2050 uppdateras och till lagen fogas utsläppsminskningensmål för 2030 och 2040 som

3 Finlands klimatmål behandlas närmare i kapitel 4.3.

motsvarar vägen mot kolneutralitet. I klimatlagen inkluderas också markanvändningssektorn och målet att stärka kolsänkorna. För att uppnå målen i klimatlagen förnyas klimatplanerna på medellång och lång sikt och ett klimatprogram för markanvändningen bereds. Regeringens proposition med förslag till reviderad klimatlag ska bli klar 2021.

Energiskattereform

I överensstämmelse med regeringsprogrammet har en totalreform av energibeskattningen inletts och avsikten är att de viktigaste åtgärderna i den ska vara klara hösten 2020. Energiskatten har sedan 2011 varit miljöbaserad och dess mål är att styra konsumtionen och investeringarna i en miljövänligare riktning. I och med den energiskattereform som nu är under beredning avlägsnas systemet för energiskatteåterbäring till industrin och en sänkning av elskatten enligt skatteklass II till EU:s miniminivå. Ändringen av systemet för energiskatteåterbäring tar bort stöden för användning av fossil energi inom industriell produktion från energibeskattningen och styr kraftigt bort från användningen av fossila energikällor. På motsvarande sätt sänks elskatten i skatteklass II så att företagets konkurrensställning inte försämras avsevärt när stöden försvinner. Reformen genomförs under övergångsperioden och kommer tillsammans med andra åtgärder att vara kostnadsneutral med tanke på de offentliga finanserna.

Enligt regeringsprogrammet minskar utsläppen också genom en sänkning av skattestödet för kombinerad el- och värmeproduktion och en höjning av skattenivån för uppvärmningsbränslen. Med dessa metoder skulle skatteintäkterna växa med sammanlagt 100 miljoner euro under valperioden. Andra sätt att minska utsläppen är att flytta gruvor till elskatteklass I och avlägsna dem från systemet för energiskatteåterbäring samt att flytta värmepumpar och maskinhallar som producerar värme till fjärrvärmenätet till elskatteklass II.

Investeringar i förnybar energi och energieffektivitet

Det centrala målet med energistödet är att styra investeringarna så att energisystemet blir koldioxidsnålt på lång sikt. År 2019 var stödet för övergång till förnybar energi och energieffektivitet i sin helhet 52 miljoner euro, varav stödet för investeringar i förnybar energi var 34 miljoner och 18 miljoner för investeringar i energieffektivitet. Största delen av stödet till förnybar energi beviljades till solenergi och biogasprojekt. I allmänhet utgör stödets andel i projekten 10–30 procent av investeringens totala belopp.

Tilläggsåtgärder för att uppnå klimatmålen

Statsminister Marins regering och regeringspartiernas riksdagsgrupper höll i februari 2020 ett gemensamt klimatmöte på temat en rättvis övergång till ett kolneutralt samhälle. Då diskuterades klimatpolitikens åtgärder för att överbrygga klyftan mellan klimatmålet och de redan fastställda åtgärderna, tidtabellen för åtgärderna och en rättvis övergång till ett koldioxidneutralt samhälle. Som resultat av mötet publicerade regeringen en vägkarta för

att uppnå målet om kolneutralitet ”genom en rättvis övergång mot ett kolneutralt Finland” samt en vägkarta för hållbar beskattning.

Som enskilda åtgärder beslöt regeringen 1) snabbt utreda vilka åtgärder som behövs för att riva hinder för investeringar i mark- och havsvindkraft och frigöra omfattande investeringar, 2) genomföra nödvändiga lagändringar för att möjliggöra utnyttjandet av solenergi för husbolagens hushållsel och 3) främja produktionen av solenergi och annan förnybar energi i offentliga servicebyggnader och kommersiella fastigheter.

Dessutom beslöt regeringen att inleda en beredning för att främja klimatinnovationer med hjälp av en klimatfond. Det är inte fråga om en statlig fond utan ett aktiebolag vars syfte är att till exempel finansiera och skala lösningar inom näringslivet, olika aktörer och den digitala övergången för att utveckla cirkulär ekonomi, lösningar för ren teknologi och energieffektivitet. Målet är att Finland i framtiden ska vara känt som en föregångare där de möjligheter som digitaliseringen och den teknologiska utvecklingen skapar utvecklas och tas i bruk över förvaltnings- och branschgränserna. Ambitiösa klimat- och digitaliseringsmål stöder varandra i många avseenden. Klimatfonden kan delta i olika offentliga plattformar, i gemensamma projekt inom den privata och offentliga sektorn samt i skalningar på industriell skala. Dessutom kan fonden genomföra olika utrednings-, utvecklings- och främjandeprojekt samt främja försökskulturen. Under denna valperiod kan klimatfonden använda hundratals miljoner euro.

Hållbar trafik

Transportsektorn är en av de sektorer som genomgår kraftig förändring och vars utveckling samtidigt påverkas av flera megatrender. Förändringen påskyndas av målen för stävandet av klimatförändringen och de utmaningar den växande trafiken medför samt de möjligheter som digitaliseringen och teknologin medför. Finland är en föregångare när det gäller att förnya trafikbranschen och omvälvningen erbjuder tillväxtpotentialer för olika aktörer. Styrkorna hos Finlands kompetens finns till exempel i transportbranschens digitalisering, elektrifiering och serviceintensitet. Klimatlösningar för transport och mobilitet är också en växande marknad globalt och öppnar exportmarknaden för finländska företag.

Strategisk trafikinfrastruktur och regional tillgänglighet

För att förbättra företagens verksamhetsförutsättningar och trafikförbindelser och minska reparationsskulden på olika håll i landet pågår ett stort antal väg-, järnvägs- och vattenledsprojekt, vars byggande och planering 2020 uppgår till sammanlagt 351,2 miljoner euro. Anslaget för bastrafikledshållning har höjts permanent med 300 miljoner euro för att stoppa ökningen av reparationsskulden på vägar, järnvägar och vattenleder och för att minska reparationsskulden. Tillsammans med andra höjningar ökar finansieringen av bastrafikledshållningen med 362 miljoner euro 2020.

Dessutom nådde finska staten och 26 kommuner i början av 2020 samförstånd om grundandet av Finlandsbanan och de projektbolag som främjar planeringen av entimmeståget till Åbo. Projektbolagens verksamhetsområde och uppgift är planering i anslutning till järnvägsprojekt och finansiering av den fram till byggnadsberedskapen. På Finlandsbanan är det fråga om en snabb järnvägsförbindelse mellan Helsingfors och Tammerfors, vars uppskattade planeringskostnader uppgår till cirka 150 miljoner euro. Planeringen av förbindelsen består av olika delar: Flygbanan från Böle via Helsingfors-Vanda flygplats till Kervo och dess fortsatta förbindelse till Tammerfors. Entimmeståget till Åbo är en snabb järnvägsförbindelse mellan Helsingfors och Åbo, vars uppskattade planeringskostnader är cirka 75 miljoner euro. Planeringen av förbindelsen består av genbanan Esbo-Salo och dubbelspåret Salo-Åbo. Snabba järnvägsförbindelser underlättar arbetsresor och förbättrar den regionala tillgängligheten.

Övergång till koldioxidsnål transport

Utsläppen från transporter motsvarar ungefär en femtedel av Finlands alla växthusgasutsläpp och cirka 40 procent av utsläppen från den så kallade ansvarsfördelningssektorn.⁴ Enligt det nuvarande regeringsprogrammet är Finlands mål att halvera utsläppen från trafiken fram till 2030 jämfört med utsläppsnivån 2005 och att trafiken ska ha nollutsläpp före 2045. Målen för att minska utsläppen av växthusgaser från den internationella trafiken har överenskommit som en del av det internationella samarbetet inom IMO och ICAO.

De viktigaste åtgärderna som redan fastställts för att minska utsläppen från trafiken är den så kallade lagen om distributionsskyldighet och CO₂-gränsvärdena som är bindande för EU:s biltillverkare. Lagen om ändring av lagen om distributionsskyldighet godkändes i februari 2019. Enligt lagen ska 30 procent av allt flytande bränsle som säljs till trafiken vara biobränsle. De nya bindande CO₂-gränsvärdena för person- och paketbilar fram till 2030 godkändes i EU i januari 2019. Koldioxidutsläppen från nya personbilar (g/km) ska i genomsnitt vara 37,5 procent lägre än 2021. Koldioxidutsläppen från nya paketbilar ska i genomsnitt vara 31 procent lägre än 2021. EU har också antagit motsvarande lagstiftning om gränsvärden för tunga fordon.

Andra åtgärder med anknytning till alternativa drivmedel/teknologier som redan har tagits i bruk i Finland är anskaffningsstöd för elbilar och konverteringsstöd för gamla bilar, stöd för byggande av distributionsinfrastruktur samt systemet för understöd till bostadsaktiebolagens laddningsstationer. Nya åtgärder har också införts för att förbättra trafiksystemets energieffektivitet, såsom investeringsprogrammet för gång- och cykelinfrastruktur och den klimatbaserade höjningen av kollektivtrafikstöden.

⁴ Till utsläppen från sektorn för ansvarsfördelning hör trafik, jordbruk, separat uppvärmning av byggnader samt avfall. Över 90 procent av utsläppen från inrikestrafiken uppstår i vägtrafiken. Cirka 54 procent av utsläppen från vägtrafiken orsakas av personbilar, 41 procent av paket- och lastbilar, resten av bussar, motorcyklar osv.

Kommunikationsministeriet tillsatte i november 2019 en arbetsgrupp för att diskutera målen och åtgärderna för en långsiktig utsläppsminskning i trafiken. Utgående från arbetsgruppens arbete bereder ministeriet en vägkarta för den fossila trafiken, där man bland annat utvärderar ibrukttagandet av rusningsavgifter, utvecklingen av utsläppshandeln för trafiken för att minska utsläppen från trafiken, tillräckligheten hos och inriktningen på hållbart producerade biodrivmedel i trafiken samt utvecklar utsläppsindikatorerna för trafiken som grund för beskattning och andra åtgärder. Som en del av arbetet med vägkartan bedöms också åtgärder som är väsentliga ur ett regionalt perspektiv och som syftar till att minska utsläppen från trafiksystemet: infrastrukturen för distribution av alternativa drivmedel, gång, cykling, främjande av kollektivtrafik, nya trafik tjänster samt investeringar i anslutning till främjandet av de ovan nämnda.

Sammanfattningsvis identifierar vägkartan de centrala åtgärderna för att uppnå målen samt kostnaderna för dem och andra konsekvensbedömningar. Konsekvenserna av olika åtgärder bedöms också till exempel med tanke på den kommunala ekonomin och den sociala hållbarheten (inkl. olika geografiska områden). Vägkartan blir klar i september-oktober 2020 och lämnas till statsrådet för behandling i oktober-november 2020.

Utöver åtgärderna i vägkartan kan investeringar som [förbättrar trafikens energieffektivitet](#) och uppnåendet av klimatmålen styras genom beskattning. Hösten 2019 inleddes ett förberedande arbete om skattereformen för hållbar trafik i en arbetsgrupp som tillsattes av finansministeriet. Arbetsgruppens uppgift är att bedöma hur det nuvarande skattesystemet för trafik samt andra skattemedel och avgifter av skattenatur fungerar och vilka effekter de har. Målet är att ge rekommendationer om nödvändiga skatteåtgärder för att effektivisera utsläppsstyrningen och trygga skattebasen. Dessutom utreds metoder för att genomföra utsläppsminskningar genom ändringar i beskattningen av anställningsförmåner.

Hållbar tillväxt, investeringar och internationalisering främjas också genom det nationella tillväxtprogrammet för transportsektorn 2018–2022, som uppdateras under 2020 i enlighet med statsminister Marins regeringsprogram. Utgångspunkten är att forskningsbranschen, den offentliga och privata sektorn tillsammans främjar den företagsledda utvecklingen, tillväxten och internationaliseringen inom branschen. Programmets tyngdpunkt ligger på att utveckla företagsorienterade ekosystem och tjänster som utgår från kundernas behov. År 2019 har tyngdpunkten i tillväxtprogrammets arbete bland annat legat på att skapa effektivitetsindikatorer för tillväxtprogrammet för trafiken samt att inleda ekosystemarbetet för trafiken.

3.4 Hushållens skuldsättning

Rekommendation 4: stärka uppföljningen av hushållens skuldsättning och inrätta ett kreditregistersystem

Hushållens skulder i förhållande till de disponibla inkomsterna har fördubblats under 2000-talet och var 129 procent i slutet av det sista kvartalet 2019. Största delen av skulderna – över 70 procent – hänför sig till boende. Bostadslånebeståndet har under de senaste åren ökat relativt jämnt med cirka två procent per år, men i synnerhet husbolagslånen och konsumtionskrediterna har ökat hushållens skuldsättning på 2010-talet. Husbolagslånets tillväxttakt har rört sig kring 10 procent under de senaste åren och under åren 2010–2015 var tillväxttakten ännu snabbare. Konsumtionskreditstocken som beviljats av bankerna har däremot redan under flera år ökat betydligt snabbare än bostadslånestocken, med cirka fem procent per år.

Största delen av hushållens konsumtionskrediter är fortfarande beviljade av traditionella banker. Andelen finansieringskällor utanför bankerna har dock ökat i och med digitaliseringen och nya aktörer har kommit ut på marknaden som aktivt erbjuder framför allt konsumtionskrediter med hög ränta utan säkerheter för hushållen. Samtidigt som hushållens skuldsättning har ökat har också olika anteckningar om betalningsstörningar ökat betydligt.

Makrotillsynsåtgärder

De finländska hushållens skuldsättning har nya drag som det är svårt att ingripa i med de nuvarande makrotillsynsinstrumenten. En arbetsgrupp tillsatt av finansministeriet den 31 oktober 2018 presenterade i sin utredning av den 1 oktober 2019 (Finansministeriet 2019) följande metoder för att stävja hushållens överdrivna skuldsättning och förbättra övervakningsverktyn för makrostabilitet:

- Det nuvarande så kallade lånetaket ska förbli oförändrat, dock så att det i fortsättningen inte bara gäller kreditinstitut utan även andra aktörer som i näringsverksamheten beviljar konsumenter bostadskrediter. Högsta tillåtna kreditförhållanden för såväl kreditinstitut som andra kreditgivare skulle vara 85 procent och för första bostad 95 procent.
- Som ett nytt lagstiftningsverktyg föreslog arbetsgruppen en maximal skuldkvot som skulle vara högst 4,5 gånger större än privatpersonens eller hushållets årliga bruttoinkomster. I beräkningen beaktas det lån som beviljas, tidigare lån och andel i husbolagslån. Krediter på under 20 000 euro enligt 7 kap. i konsumentskyddslagen beaktas inte.
- Dessutom föreslogs som nytt verktyg att återbetalningstiden för bostadskrediter ska begränsas till högst 25 år.

- Bostadssammanslutningar kan enligt arbetsgruppens förslag beviljas lån till högst 60 procent av det skuldfria priset på nya bostäder som säljs. Likaså ska återbetalningstiden för krediten vara högst 25 år och det får inte vara amorteringsfrihet på fem år från det att bostaden färdigställdes.

I regeringens program "Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle", som gavs till riksdagen i form av ett meddelande den 6 juni 2019, konstateras att den snabbt ökade skuldsättningen inom hushållssektorn gör den sårbar för en minskning av inkomsterna och en höjning av räntenivån. För att dämpa hushållens direkta och indirekta skuldsättningsutveckling samt trygga finansieringsstabiliteten fattas beslut om nödvändiga åtgärder utifrån arbetsgruppsberedningen.

Remissbehandlingen av arbetsgruppens utredning avslutades i slutet av november 2019. På basis av de erhållna utlåtandena fortsätter finansministeriet som tjänsteuppdrag bereda regeringens proposition om ändring av kreditinstitutslagen och vissa lagar som har samband med den under 2020. Avsikten är att överlämna regeringens proposition till riksdagen under vårsessionen 2021.

Kreditregister över hushållens skuldsättning

Inom ramen för den europeiska planeringsterminen föreslås i de landsspecifika rekommendationer för 2019 som rådet godkänt för Finland att Finland ska stärka uppföljningen av hushållens skuldsättning och inrätta ett kreditsystem. Ett positivt kreditupplysningsregister har ansetts vara ett viktigt sätt att förebygga överskuldsättning i flera utredningar. Riktlinjer för inrättande av registret ingår i statsminister Marins regeringsprogram. Enligt detta införs ett positivt kreditupplysningsregister under regeringsperioden. Ministerarbetsgruppen, som leds av justitieministern, fattade den 24 oktober 2019 ett beslut enligt vilket regleringen av inrättandet av ett positivt kreditupplysningsregister ska beredas utgående från premissen att registret är centraliserat och upprätthålls av det allmänna (myndigheten). Den preliminära kartläggningen före lagberedningen har färdigställts i början av 2020 och det egentliga lagstiftningsarbetet ska inledas i mars 2020.

Registrets datainnehåll skulle vara omfattande och omfatta åtminstone konsumentkrediter i enlighet med ministergruppens riktlinjer av den 24 oktober 2019. Bestämmelser om konsumentkrediter finns i 7 och 7 a kap. i konsumentskyddslagen (38/1978). De nämnda kapitlen gäller i princip alla krediter som näringsidkare beviljar konsumenterna och omfattar krediter som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2008/48/EG och direktiv 2014/17/EU. I beredningsarbetet kommer man också att utreda eventuella andra uppgifter som ska ingå i registret.

Syftet med lagberedningsarbetet är att bereda den lagstiftning som ibruktalandet av ett positivt kreditupplysningsregister förutsätter och att se till att systemet även tekniskt kan tas i bruk inom måltidtabellen. I beredningen fastställs systemets mål och datainnehåll samt ändamålen och de rättsliga grunderna för behandlingen av uppgifterna samt en myndighet som ansvarar för systemet och fungerar som registeransvarig för uppgifterna i systemet. Under beredningen utreds också i enlighet med ministergruppens riktlinjer av den 24 oktober 2019 ett eventuellt behov av att stegvis ta i bruk ett positivt kreditupplysningsregister så att den lagstiftning som behövs är i kraft så att registret åtminstone för konsumentkrediternas del kan tas i bruk under våren 2023.

Övriga åtgärder för att förebygga överskuldssättning i hushållen

Under de senaste åren har man ingripit i överskuldssatta hushåll med hjälp av lagstiftningsåtgärder, ökade myndighetsresurser och andra metoder. Genom att öka myndighetsresurserna utvecklas den ekonomiska rådgivningen i syfte att förebygga överskuldssättning. Genom lagstiftningen har man bland annat skärpt bestämmelserna om villkor för snabbblån och ändrat bestämmelserna om utmätning så att de uppmuntrar till att ta emot arbete. Prisregleringen av konsumentkrediter trädde i kraft i september 2019. Från och med början av september får man inte avtala om en ränta på över 20 procent på en konsumentkredit. Även andra kreditkostnader än räntekostnader begränsas. Dessutom fastställer lagen hur mycket kostnader som får tas ut för förlängning av betalningstiden. Syftet med regleringen som begränsar kreditpriset är att förebygga skuldproblem, främja transparensen i prissättningen av krediter och underlätta tillsynen över efterlevnaden av lagen. Effektiviteten i prisregleringen av konsumentkrediter följs också upp och vid behov skärps regleringen bland annat i fråga om marknadsföring av konsumentkrediter.

Dessutom har tillgången till kostnadsfria ekonomi- och skuldrådgivningstjänster stärkts genom att rådgivningen organiseras av rättshjälpsbyråerna från och med början av 2019. I september 2019 grundades ett projekt för förutseende ekonomisk rådgivning som pågår fram till 2021. Målet är att förbättra medborgarnas rådgivning i hanteringen av den personliga ekonomin och förebygga att skuldproblem uppstår och fördjupas. Som frivilliga sätt att reglera skulder för att underlätta överskuldssättning kan man också ansöka om ett saneringslån från Garantistiftelsen eller social kreditgivning som en del kommuner erbjuder sina kommuninvånare.

3.5 Investeringsstrategi

Centrala ekonomiska faktorer som främjar investeringar

En tillväxstödjande verksamhetsmiljö för företag

Ökade investeringar kommer att främja den allmänna politiken som utvecklar ekonomins villkor. En bra investeringsmiljö är attraktiv ur såväl utländska som inhemska investerares perspektiv. Det väsentliga är att både varu-, arbets- och finansmarknaden fungerar bra. Dessutom måste man fästa uppmärksamhet vid att avveckla olika investeringshinder. När det gäller offentliga investeringar är sådana infrastrukturinvesteringar viktiga som stärker ekonomins långsiktiga tillväxtpotential. Med tanke på investeringarna är det också viktigt med kontinuitet och förutsägbarhet i politiken.

Företagen investerar om konkurrensen på varumarknaden fungerar, vilket samtidigt främjar produktivitetsökningen. Konkurrenslagstiftningen och en effektiv tillämpning av den säkerställer jämlika verksamhetsförutsättningar mellan företagen. Investeringar och företagens placering i Finland främjas av företagets förtroende för att branschen ingriper i eventuella förbjudna konkurrensbegränsningar såsom karteller eller missbruk av dominerande marknadsställning. Investeringarna påskyndas också av en möjliggörande författningsmiljö. På EU-nivå skapar utvecklingen av den inre marknadens funktion en europeisk hemmamarknad för företag verksam i Finland och stöder därmed en bra investeringsmiljö.

En ökning av investeringarna främjas också om tillträdet till marknaden inte är förknippat med lagstiftningsmässiga eller andra hinder. I Finland har man under de senaste åren genomfört ett flertal lagstiftningsändringar som ökar konkurrensen och öppnar marknaden inom olika branscher. Sådana är till exempel avreglering av affärernas öppettider, lagen om transportservice (bl.a. utvidgning av taxiregleringen), framtida ökning av konkurrensen inom persontågtrafiken, positiva förändringar i regleringen av markanvändning och planläggning, möjliggörande av konkurrens på naturgasmarknaden, vissa lindringar i alkohollagstiftningen och lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet, öppnande av sotningsmarknaden och förbättring av små och medelstora företags ställning i upphandlingslagstiftningen.

Tillgång till företagsfinansiering

Tillgången till finansiering har under de senaste åren inte varit det centrala hindret för investeringar i Finland,⁵ även om vissa flaskhalsar beträffande tillväxtföretag och

⁵ I Finland ligger andelen företag med finansieringsbegränsningar (6 %) något under medianen i EU (EIB 2019) och även för små och medelstora företag har tillgången till finansiering i genomsnitt ansetts vara ett mindre problem jämfört med andra länder i euroområdet (ECB 2019).

internationalisering kan observeras.⁶ Även om flaskhalsarna i princip endast gäller en del företag är det viktigt att hitta lösningar på dem. I synnerhet i finansieringen av venture-fasen har man observerat marknadsbrist som Business Finland Venture Capital och Finlands Industriinvestering Ab strävar efter att åtgärda genom investeringar i kapitalfonder som investerar i nya företag. För att främja finansiering från affärsänglar har Business Finland Venture Capital och EIF grundat en saminvesteringsfond. I fortsättningen är det viktigt att försöka undanröja identifierade hinder för privat kapital att kanaliseras till kapitalinvesteringsfonder (stiftelser och allmännyttiga samfund) för att den offentliga finansieringens roll ska kunna minskas på ett kontrollerat sätt i takt med att marknaden utvecklas.

Finnvera beviljar lån och borgen i synnerhet till nya och växande företag och företag som internationaliseras och behöver riskspridning. Finnveras exportfinansieringssystem erbjuder garantier och exportkrediter för finansiering av stora exportaffärer, där bankernas roll har minskat efter att finansmarknadskrisen och bankregleringen skärpts. Finnvera har också utvecklat exportfinansieringsinstrumenten och rådgivningen för små och medelstora företag. Genom EU:s garantiprogram kanaliseras krediter för hundratals miljoner till små och medelstora företag via förmedlande banker under de närmaste åren (initiativprogrammet för SMF, garantiprogrammet InnovFin).

Enligt den senaste SMF-företagsbarometern är de stränga säkerhetskraven det värsta identifierade hindret för att få finansiering. I synnerhet för att åtgärda bristen på säkerhet hos mindre företag lanserade Finnvera förra hösten en ny SMF-borgen utan säkerhet för företagen, som täcker 80 procent av det lån som banken beviljat.

Arbetsmarknadens funktion

Även arbetsmarknadens funktion och tillgången på kompetent arbetskraft är centrala när företagen fattar investeringsbeslut.⁷ I Finland är befolkningens utbildningsnivå god och möjligheterna att delta i utbildning även under karriären är tämligen goda. På grund av de ekonomiska strukturerna och den ständiga förändringen på arbetsmarknaden strävar man efter att ytterligare utveckla dessa möjligheter så att de blir mer flexibla och främjar ny kompetens. Den förväntade minskningen av arbetskraften minskar för sin del företagens investeringsvilja.

6 På grund av coronakrisen har man ökat företagsfinansieringen och företagsstöden inom ANM:s förvaltningsområde för att trygga företagens finansiella ställning och undvika obefogade konkurser. Finnveras finansieringsfullmakter i hemlandet höjs tillfälligt från 4,2 miljarder euro till 12 miljarder euro. I första hand går Finnvera i borgen för bankernas krediter till företag. Finlands Industriinvestering har startat ett stabilitetsprogram på 150 miljoner euro. Företagsstöden kanaliseras till ett värde av sammanlagt cirka 1,45 miljarder euro via Business Finland och NTM-centralerna (lägesuppgift 20.4.2020). Dessutom har EU med stöd av de tillfälliga ramarna för statligt stöd med anledning av COVID-19 notifierat/delvis pågår processen i fråga om flexibla företagsstöd och villkor för borgen och lån.

7 I Finlands landsrapport 2020 lyfter kommissionen fram en relativt hög arbetslöshet och hänvisar till strukturella flaskhalsar på arbetsmarknaden. Sysselsättningssiffrorna är fortfarande lägre än i de jämförbara nordiska länderna och i vissa åldersgrupper till och med under EU-genomsnittet. Som strukturella orsaker betraktas bland annat incitament till arbete och liten regional rörlighet.

Främjande av FoU-investeringar

Främjande av FoU-investeringar är en central del av den nationella investeringsstrategin. En del av FoU-investeringarna är offentliga, men målet är att genom offentliga satsningar få de privata FoU-investeringarna att öka. Särskild vikt läggs nu på projekt som leds av lokföretag. Den nationella EU2020-målnivån (4 %) är utmanande. De huvudsakliga målen för forsknings- och innovationspolitiken är att förbättra kvaliteten och effektiviteten hos forsknings- och innovationsverksamheten, en strukturell och funktionell reform av offentlig forskning, att skapa innovationer med global framgång samt diversifiera näringsstrukturen. Genom investeringar samt forsknings-, utvecklings- och innovationsprojekt kan man också hitta nya innovativa lösningar bland annat för utveckling av bioekonomin, främjande av cirkulär ekonomi, lösningar i ett koldioxidsnålt samhälle samt stävande av och anpassning till klimatförändringen.

Internationell investeringsmiljö

Direkta investeringar från utlandet är en viktig del av Finlands ekonomiska tillväxt och näringslivets utveckling. Utländska investeringar erbjuder en länk mellan forsknings- och teknologiberedskapen i Finland och det forsknings- och produktutvecklingsarbete som multinationella företag som verkar i Finland bedriver utanför landet. Detta främjar finländska företags möjligheter att integreras i globala värdekedjor och innovationsnätverk samt kompetens och kapital som kommer till Finland från utlandet. Utländska direkta investeringar för med sig ny teknologi, ökad konkurrens och arbetsplatser med hög produktivitet.

Till Business Finlands uppgifter hör att främja utländska investeringar. BF beviljar finansiering bland annat för kapitallån för tillväxtmotorekosystem. Tillväxtmotorer är samarbetsnätverk som siktar på affärsverksamhet på över en miljard euro. De genomförs enligt en företagsledd partnerskapsmodell tillsammans med FoU-organisationer och offentliga aktörer.

Utvecklingen av aktörsnätverket Team Finland och servicemodeller fortsätter för att främja export, internationalisera små och medelstora företag och locka utländska investerare. Utrikesministeriet, Business Finland, undervisnings- och kulturministeriet och jord- och skogsbruksministeriet har tillsammans fått Finlands nationella nätverk i världen att växa gradvis inom ramarna för de tillgängliga resurserna.

Investeringsprojekt

I Finlands landsrapport (Europeiska kommissionen 2020) och de landsspecifika rekommendationerna lyfte man fram oron för FoU-verksamhet och utbildning, övergången till en koldioxidsnål ekonomi och hållbar trafik som en utmaning för Finland vad gäller investeringar. Dessutom lyfte man i landsrapporten fram rekommendationer gällande sysselsättning och aktivt deltagande på arbetsmarknaden samt hushållens skuldsättning.

Hösten 2019 beslöt statsminister Rinnes regering om engångsinvesteringar i framtiden samt permanenta investeringar i trafikinfrastruktur, med vilka man strävar efter att delvis svara på dessa utmaningar. Investeringarna fördelar sig på åren 2020–2022 och regeringen har låtit bli att allokera en del av anslagen för framtidsinvesteringar.

Som en del av regeringens framtidsinvesteringsprogram riktas bland annat företagsdriven FUI-finansiering till riskfyllda projekt som påskyndar reformen av näringsstrukturerna. Med finansieringen uppmuntras företag och andra organisationer till FUI-verksamhet samt till gemensamma program som syftar till att påskynda utvecklingen, öka förädlingsvärdet och produktiviteten. Med finansieringen uppmuntras uppkomsten av nya ekosystem i miljardklassen i Finland. Det företagsledda FUI-paketet är en del av den ekonomiska politiken inom forskning och innovation.

Finland strävar också efter att påskynda övergången till koldioxidsnål ekonomi och energi bland annat genom tidsbegränsat investerings- och innovationsstöd för cirkulär ekonomi, främjande av den elektroniska infrastrukturen och biogasinfrastrukturen samt med understöd från statens bostadsfond för att förbättra energieffektiviteten i bostadshus.

För att svara på kompetensutvecklingsbehoven och i synnerhet den kompetens som behövs på arbetsmarknaden har tilläggsfinansiering också riktats till yrkesutbildning. Med finansiering för utveckling av sysselsättnings- och näringstjänster strävar man efter att öka den aktiva delaktigheten. Dessutom har flera sjukvårdsdistrikt inlett moderniserings- och reformprojekt för sjukhusen för att förbättra kostnadseffektiviteten och tillgången till social- och hälsovårdstjänster. De planerade investeringarna i trafiksystemet behandlas i följande avsnitt.

Mer information om investeringar i trafiksystemet

Investeringarna i statens trafikinfrastruktur har under de senaste åren legat på en ganska låg nivå, men finansieringen av underhållet har däremot ökat betydligt. År 2018 har lagstiftningen om trafiksystemet reviderats så att man i fortsättningen utarbetar en riksomfattande trafiksystemplan för 12 år. Den riksomfattande trafiksystemplanen kan innehålla riktlinjer för bland annat underhåll och utveckling av trafikinfrastruktur och trafiktjänster samt stödfunktioner för trafiksystemet under de följande 12 åren. Utöver åtgärderna kan planen också innehålla ett statligt finansieringsprogram. En mer långsiktig utveckling av trafiksystemet förutsätter att kostnaderna, konsekvenserna och finansieringen av den riksomfattande trafiksystemplanen har utretts och beaktats i planeringen och beslutsfattandet. Den första riksomfattande trafiksystemplanen för 2021–2032 utarbetas under innevarande regeringsperiod under parlamentarisk styrning så att beslut om planen kan fattas under våren 2021. Statsrådets redogörelse om beredningen av den riksomfattande trafiksystemplanen överlämnades till riksdagen i januari 2019. Utvecklingen av

trafiktjänsterna skapar möjligheter att välja mer hållbara färdsätt, vilket främjar bekämpningen av klimatförändringen.

Utöver den riksomfattande trafiksystemplanen har man i Finland utrett möjligheterna att utnyttja finansiering utanför statens budget i projekt för att utveckla transportsystemet. Bakgrunden är att utvecklingsprojekten har identifierats som mer omfattande ekonomiska konsekvenser för samhället. På grund av de mer omfattande ekonomiska konsekvenserna kan det vara motiverat att genomföra projekten i större utsträckning och snabbare än tidigare. Snabbare förbindelser utvecklar trafiksystemet och främjar samtidigt regionutvecklingen och målen för hållbar rörlighet på bred front. Järnvägsförbindelserna koncentrerar pendlingsområdena inom och mellan de stora stadsregionerna och effektiviserar på så sätt den ekonomiska verksamheten i kommunerna och städerna.

I februari 2020 uppnåddes ett förhandlingsresultat med staten, kommunerna och andra delägare om grundandet av två projektbolag, vilket ännu ska fastställas i varje delägars egna beslutsprocesser. Projektbolagens verksamhetsområde omfattar finansiering och planering av järnvägsprojekt fram till byggnadsberedskapen och beslut fattas separat om eventuell byggstart. I planeringsskedet finansierar projektbolagen sin verksamhet med aktieägarnas kapitaliseringar. På lång sikt kunde projektbolaget i det skede då järnvägsförbindelsen opereras också utnyttja användaravgifter och intäkter från fastighetsutvecklingen.

Projektbolaget för entimmeståget till Åbo planerar att bygga en snabb förbindelse mellan Helsingfors och Åbo. Planeringskostnaderna för förbindelsen uppgår till uppskattningsvis 75 miljoner euro och byggnadskostnaderna till uppskattningsvis 2,76 miljarder euro. Trafiken på den nya banan kunde enligt uppskattning börja i slutet av 2031.

Projektbolaget för Finlandsbanan planerar att bygga en snabb järnvägsförbindelse mellan Helsingfors och Tammerfors. Planeringskostnaderna för förbindelsen är uppskattningsvis 150 miljoner euro och byggnadskostnaderna är uppskattningsvis 4,6–5,75 miljarder euro beroende på besvär över linjedragningen.

Utöver projektbolagen kan utvecklingsinvesteringar i transportsystemet göras genom ett samarbete mellan staten och städer. Som bäst förhandlar man om avtal om markanvändning, boende och trafik (s.k. MBT-avtal) med de fyra största stadsregionerna och man har beslutat att inleda förhandlingar med de tre näst största regionerna.

4 Främjande i de nationella målen i Europa 2020 -strategin och målen för hållbar utveckling

I tabell 1 finns en förteckning över målen i EU2020-strategin, situationen i Finland 2018 och det strategiska målet för 2020. Varje mål går igenom separat i kapitlets underkapitel.

Tabell 1. Europa 2020-strategins mål och nationella mål

	EU:s övergripande mål	Finland 2018	Finland 2020
Sysselsättningsmål (20–64-åringar)	75 %	76,3 %	78 %
FoU-utgifter/BNP	3 %	2,75 %	målnivå 4 %
Klimat:			
Växthusgasutsläpp			
(utanför utsläppshandeln)	-10 % av 2005 års nivå	29,9 milj. t CO ₂ ekvivalentton ¹⁾ (2018)	28,5 milj. t CO ₂ ekvivalentton
- andelen förnybar energi	20 %	41%	38 %
- energieffektivitet (slutförbrukning av energi)	-20 %	300 TWh (2018)	310 TWh
Utbildning:			
- 30–34-åringar med högskoleexamen	40 %	44,6 %	42 %
- De som avbrutit utbildningen tidigt	10 %	8,3 %	8 %
Personer som löper risk för fattigdom eller utslagning	20 miljoner mindre	856 000	770 000

¹⁾Finlands mål för 2018 för sektorn utanför utsläppshandeln är 29,6 miljoner CO₂-ekvivalentton. År 2018 var sektorns utsläpp 0,3 miljoner CO₂-ekvivalentton större än målet. Källa: Beslut (2013/162/EU; 2013/634/EU; EU/2017/1471); Statistikcentralen 2019 (förhandsuppgifter för 2018).

4.1 Sysselsättningsmål

Finlands sysselsättningsmål på EU-nivå är 78 procent i åldersgruppen 20–64 år. Under de senaste åren har sysselsättningen ökat kraftigt. År 2019 var sysselsättningsgraden bland 20–64-åringar 77,2 procent (män 78,5 % och kvinnor 75,8 %), medan den år 2018 var 76,3 procent.

Arbetslösheten i Finland har fortsatt att minska och sysselsättningsgraden har ökat. Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning var sysselsättningsgraden bland 15–64-åringar 72,6 procent 2019, medan den 2018 var 71,7 procent. I Finland ligger sysselsättningsgraden mellan könen nära varandra, hos kvinnor är den 71,8 procent och hos män 73,3 procent (2019, 15–64-åringar). Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning var arbetslöshetsgraden bland 15–74-åringar i genomsnitt 6,7 procent 2019, medan den 2018 var 7,4 procent. Det finns inte heller någon stor skillnad i arbetslöshetsgraden mellan könen. Arbetslöshetsgraden bland kvinnor var 6,2 procent och bland män 7,2 procent (2019, 15–74-åringar). Invandrarnas sysselsättning är på en lägre nivå än den genomsnittliga sysselsättningen. Invandrarkvinnornas sysselsättningsgrad är klart lägre än invandarmännens, och de står också oftare än andra utanför arbetskraften. I fråga om anställningsförhållandenas kvalitet är skillnaden mellan könen klar: kvinnor utför både mer visstidsarbete (K 19 %, M 14 %) och deltidsarbete (K 21 %, M 10%) än män. De vanligaste orsakerna till deltidsarbete är brist på heltidsarbete och studier.

Uppnåendet av sysselsättningsmålet har hittills stötts av en god ekonomisk tillväxt. År 2019 ökade antalet sysselsatta mest inom servicebranscherna, i synnerhet inom affärslivet tjänster. Relativt sett var tillväxten störst inom primärproduktionen. Sysselsättningen minskade däremot inom förädlingsbranscherna. Antalet sysselsatta minskar tydligt när coronapandemin stänger affärsverksamhet och gränserna mellan länderna. Prognostisering är exceptionellt svårt när osäkerhet råder. Om åtgärderna för att begränsa epidemin begränsas till den första hälften av innevarande år, kan den ökade ekonomiska aktiviteten under årets andra hälft stoppa nedgången i sysselsättningen.

De åtgärder som beskrivs i kapitel 3.2 syftar till att förbättra sysselsättningsgraden och uppnåendet av det nationella målet.

4.2 Forsknings- och utvecklingsmål

Enligt Statistikcentralens uppgifter var FoU-intensiteten i Finland 2,75 procent 2018 och uppskattningsvis 2,70 procent 2019. Den statliga forskningsfinansieringens intensitet 2019 var 0,82 procent, men den stiger något 2020 (förhandsberäkning 0,83 %) på grund av betydande finansieringsökningar. I år är statens FoU-finansieringsvolym 2,06 miljarder

euro, vilket innebär en ökning på 3,4 procent jämfört med föregående år och samtidigt den näst snabbaste takten sedan 2010. EU:s intensitetsmål för FoU på 3 procent kommer inte att uppnås senast 2020. Även avståndet till den nationella målnivån för EU2020 (4 %) som godkändes 2011 förblir avlägset.

I år kommer finansieringen enligt uppskattningar att öka med cirka 69 miljoner euro jämfört med året innan och samtidigt överskrida gränsen på två miljarder euro (totalt 2 063 milj. €). Statens FoU-finansiering ökar nominellt med 3,4 procent, vilket är näst snabbast sedan 2010. Ökningen ökar dock FoU-intensiteten betydligt mindre (0,83%), eftersom BNP (gångse priser) ökar i nästan samma takt.

4.3 Klimat- och energimål

Klimatmål enligt Europastrategin

Målet med EU:s energi- och klimatpaket fram till 2020 är att minska EU:s och dess medlemsstaters växthusgasutsläpp med sammanlagt 20 procent fram till 2020 jämfört med nivån 1990. Målet verkställs genom utsläppshandelsdirektivet och beslutet om ansvarsfördelningssektorer utanför utsläppshandeln. Systemet för handel med utsläppsrätter säkerställer att utsläppshandelssektorn uppfyller EU:s mål att minska utsläppen av växthusgaser, det vill säga 21 procent av 2005 års nivå fram till 2020. Medlemsländerna ansvarar för att minska utsläppen utanför utsläppshandeln. Finlands förpliktelse är att minska dessa utsläpp med 16 procent av 2005 års nivå fram till 2020.

Trenden i Finlands växthusgasutsläpp har varit sjunkande sedan 2004. Enligt Statistikcentralens förhandsbesked (12.12.2019) är de totala utsläppen av växthusgaser år 2018 ett belopp som motsvarar 56,4 miljoner ton koldioxid (CO₂-ekv.) och är 14,9 miljoner ton mindre än jämförelseåret 1990. Utsläppen ökade med 2 procent jämfört med året innan. Ökningen av utsläppen påverkades mest av den ökade förbrukningen av naturgas och torv. Utsläppen utanför utsläppshandeln (bl.a. användning av bränsle för uppvärmning av byggnader, transport exklusive flygtrafik och internationell sjöfart, jordbruk, avfallshantering och användning av F-gaser) låg på samma nivå som föregående år och låg 0,3 miljoner ton över EU:s utsläppskvot.

Summan av utsläppen och avgångarna inom sektorn för markanvändning, förändringar i markanvändningen och skogsbruk (LULUCF), det vill säga nettosänkan, räknas inte med i dessa totala utsläpp. Utsläppen inom energisektorn ökade med 3 procent. Utsläppen från industriprocesser och användning av produkter hölls på samma nivå som 2017, utsläppen från jordbruket minskade med en procent och utsläppen från avfallssektorn med 2 procent från 2017 till 2018.

LULUCF-sektorns nettosänka var -9,8 miljoner CO₂-ekvivalentton 2018, det vill säga 43 procent mindre än föregående år. Den exceptionella minskningen av nettosänkan under ett år berodde på rekordstora avverkningar.

För Finland är EU:s mål för förnybar energi för 2020 38 procent. År 2018 var andelen förnybar energi 41 procent av den slutliga förbrukningen. EU:s skyldighet att använda förnybar energi för transportsektorn är 10 procent (inklusive s.k. dubbelräkning), men Finland har på nationell nivå beslutat om ett högre mål på 20 procent för 2020. Skyldigheten för dem som säljer flytande bränsle för vägtrafiken att distribuera biobränsle säkerställer att detta mål uppfylls. Andelen förnybar energi i trafiken var 17,7 procent 2018.

Enligt förutsättningarna i energieffektivitetsdirektivet (EED) har Finland som mål att bryta tillväxten i den slutliga energiförbrukningen genom att förbättra energieffektiviteten så att den år 2020 (indikativ) är högst 310 TWh (26,7 Mtoe). Energieffektivitetsavtalen mellan staten och sektorerna (industrin, servicebranscherna, kommunerna osv.) är en central del av Finlands energieffektivitetsverksamhet. Den föregående avtalsperioden var 2008–2016 och i slutet av 2016 ingicks nya avtal för perioden 2017–2025.

Uppföljning av klimatmålen 2030

EU har satt som mål för klimat- och energipolitiken att minska växthusgasutsläppen med minst 40 procent från 1990 års nivå fram till 2030. Minskingsmålet för utsläppshandelssektorn är 43 procent och för ansvarsfördelningssektorn 30 procent av nivån år 2005. Enligt förordningen om ansvarsfördelning som trädde i kraft våren 2018 är Finlands utsläppsminskingsförpliktelse 39 procent före 2030 jämfört med nivån 2005. Finland har beslutat att använda flexibilitet av engångsnatur för att uppfylla utsläppsminskingsförpliktelsen för ansvarsfördelningssektorn.

De energi- och klimatpolitiska målen som går längre än 2020 har behandlats i Finlands nationella integrerade energi- och klimatplan till Europeiska kommissionen den 20 december 2019. I planen anges Finlands mål och åtgärder för att uppnå EU:s energi- och klimatmål för 2030. I Finlands nationella energi- och klimatplan ingår de energi- och klimatpolitiska målen i statsminister Marins regeringsprogram. När det gäller åtgärderna grundar sig den nationella energi- och klimatplanen på den nationella energi- och klimatstrategin från 2016⁸ och planen för klimatpolitiken på medellång sikt från 2017⁹.

I den nationella integrerade energi- och klimatplanen presenteras förutom målen för 2030 och de politiska åtgärder som krävs för att uppnå dem även hur de politiska åtgärderna påverkar den uppskattade utvecklingen av växthusgasutsläpp, förnybar energi och

8 Arbets- och näringsministeriet (2017): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-190-6>

9 Miljöministeriet (2017): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4748-7>

energieffektivitet fram till 2040. Planen omfattar alla de fem dimensionerna i EU:s energiunion: att frigöra sig från kol (inklusive minskade växthusgasutsläpp och förnybar energi), energieffektivitet, energisäkerhet, den inre energimarknaden samt forskning, innovation och konkurrenskraft. Därtill beskriver planen effekterna av de planerade politiska åtgärderna på bland annat energisystemet, växthusgasutsläppen och de minskningar kolsänkorna ger upphov till, den ekonomiska utvecklingen, miljön och medborgarnas hälsa. I planen uppskattas också effekterna av de planerade och befintliga politiska åtgärderna på kommande investeringsbehov.

Med den klimatårsberättelse¹⁰ som klimatlagen förutsätter följer man upp hur målen för 2020 och 2030 uppnås. För närvarande verkar det sannolikt att minskningsförpliktelserna för perioden 2013–2020 uppnås. Utsläppsminskningståtgärderna under perioden 2021–2030 har också planerats så att skyldigheten uppfylls med tillräcklig säkerhetsmarginal.

De politiska åtgärder som rapporterats i klimatårsberättelsen i enlighet med klimatlagen visar att flera nya styrmedel redan har tagits i bruk för att verkställa klimatplanen på medellång sikt och fler planeras. Utsläppsminskningar kommer att behövas inom varje sektor, men med tanke på helheten är utsläppsutvecklingen inom transportsektorn avgörande. Mängden biobränslen, utvecklingen av trafikprestationen och förnyelsen av bilbeståndet inverkar på den. De årliga variationerna i biodrivmedlens andel återspeglas i både transportsektorns och hela ansvarsfördelningssektorns utsläppsutveckling.

Samtidigt ska utsläppen från markanvändningssektorn anses vara mindre än de uppskattade avgångar som sänkorna åstadkommer. Finlands mål är att höja andelen förnybar energi till minst 51 procent av den totala användningen av slutenergi och till 30 procent av användningen av slutenergi i vägtrafiken. När det gäller energieffektivitet är målet att slutenergiförbrukningen inte ska överstiga 290 TWh 2030. Finlands mål är också att upprätthålla kapaciteten hos gränsöverskridande överföringsledningar i över 15 procent av den inhemska produktionskapaciteten.

Regeringens klimatmål för 2035

Det viktigaste energi- och klimatpolitiska målet i statsminister Marins regeringsprogram, som samtidigt förenar olika utsläppssektorer, är kolneutralitet 2035. Enligt regeringsprogrammet är Finland kolneutralt 2035 och kolnegativt strax efter 2035. Dessutom strävar Finland efter att bli världens första fossilfria välfärdssamhälle. Finlands mål är att el- och värmeproduktionen i Finland ska vara nästan utsläppsfritt före utgången av 2030-talet med beaktande av försörjnings- och leveranssäkerhetsperspektiven. Klimatpolitikens nya mål inkluderas i klimatlagen. Klimatlagen uppdateras så att målet om kolneutralitet fram till 2035 uppnås.

10 Miljöministeriet (2019): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-017-0>

4.4 Utbildningsmål

Personer som avbrutit utbildningen tidigt

Andelen 18–24-åringar som avbröt skolgången tidigt var 8,3 procent 2018.

Målet med regeringsprogrammet är att alla som avslutar grundskolan ska genomgå utbildning på andra stadiet. Läropliktsåldern höjs till 18 år. Dessutom stärks handledningen och elevvårdens tjänster samt grundskolans möjligheter att erbjuda var och en tillräckliga färdigheter att klara av utbildningen på andra stadiet. Lagberedningen pågår och avsikten är att den utvidgade läroplikten ska träda i kraft 2021.

Undervisnings- och kulturministeriet har i överensstämmelse med regeringsprogrammet inlett program för utveckling av småbarnspedagogiken samt kvaliteten och jämställdheten inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen för åren 2020–2022. Utvecklingsprogrammen Utbildning för alla omfattar bland annat etablering av ett jämlikhetsunderstöd, minskning av skillnader i inläringen, stärkande av läskunnigheten och läskulturen samt flexibla start för lärandet. I programmet stärks stödet för lärande och skolgång samt inklusion, stödet till elever med invandrarbakgrund och man satsar på ett högklassigt genomförande av planerna för småbarnspedagogik och läroplanerna och på lärarnas kontinuerliga lärande.

Högskoleutbildning

Målandelen för personer med högskoleutbildning i Finland i åldersgruppen 30–34 år är 42 procent. År 2018 var andelen 44,2 procent. I regeringsprogrammet som publicerades 2019 fastställdes som mål för 2030 att minst 50 procent av 25–34-åringarna har avlagt högskoleexamen. Högskolornas urvalsförfaranden har förnyats för att stöda övergången från utbildning på andra stadiet bland annat genom att öka andelen antagning på basis av betyg. Flexibla studievägar, kontinuerligt lärande, erkännande av tidigare förvärvad kompetens och digitala inlärningsmiljöer utvecklas så att det blir lättare att slutföra studierna och går bättre än tidigare att samordna arbete och studier.

I de avtalsförhandlingar mellan UKM och högskolorna som pågår våren 2020 främjas bland annat en höjning av utbildningsnivån, högskolornas internationalisering samt högskoleutbildningens digitaliseringsvision.

UKM har stött genomförandet av högskolornas digitaliseringsvision för digitala inlärningsmiljöer 2030. I början av 2020 har alla finländska universitet och yrkeshögskolor undertecknat ett intentionsavtal och förbundit sig till att genomföra digitaliseringsvisionen. Det gemensamma målet för högskolornas digitaliseringsvision är att ge individen och samhället tillgång till nationella datalager för lärande och därmed lyfta Finland som en modell för

flexibelt lärande. Visionen stöder också Finlands konkurrenskraft och stärker förutsättningarna för forskning och innovationsverksamhet.

Högskolornas finansieringsmodeller har förnyats så att de när de träder i kraft 2021 i högre grad än tidigare stöder bland annat avläggande av grundexamina, snabbare utexaminering, effektivare användning av högskoleplatser och kontinuerligt lärande.

4.5 Mål för bekämpning av fattigdom

Enligt Europeiska rådets överenskommelse 2010 bedöms antalet personer som löper risk för fattigdom och utslagning utifrån tre indikatorer: relativ fattigdomsrisk, materiell brist och undersysselsättning i hushållet. När man beaktar alla indikatorer som fastställts i Europeiska rådet berörde risken för fattigdom eller utslagning sammanlagt cirka 856 000 personer i Finland 2018 (890 000 personer året innan). I Finland beror den största delen av risken för fattigdom eller utslagning på den relativa fattigdomsrisk, eftersom cirka 640 000 personer (654 000 året innan) fanns i hushåll med låga inkomster, det vill säga cirka 75 procent av alla personer som riskerar fattigdom eller utslagning. I hushåll med undersysselsättning fanns det cirka 390 000 personer (föregående år cirka 410 000) och i hushåll med materiell brist cirka 133 000 personer (föregående år cirka 143 000). Under uppföljningstiden för fattigdomsmålet sedan 2008 har antalet låginkomsttagare och personer som upplever materiell brist minskat, men antalet personer som bor i undersysselsatta hushåll har ökat. Risken för fattigdom och utslagning hos invandrare från länder utanför EU är nästan dubbelt så stor som hos dem som är födda i EU.

Det finns skillnader mellan kvinnor och män när det gäller risken för fattigdom eller utslagning. Antalet kvinnor som bodde i hushåll med låga inkomster var 444 000 och antalet män 412 000. I hushåll med undersysselsättning bor det något fler män än kvinnor, medan det i hushåll med materiell brist bor lika många kvinnor och män. I Finland omfattar låginkomsttagare också studerande vars låga inkomster vanligtvis är tillfälliga.

Alla underindikatorer för risken för fattigdom eller utslagning är hushållsbaserade, till exempel i hushåll med ett par av olika kön definieras både mannen och kvinnan samtidigt som låginkomsttagare, undersysselsatta eller personer som upplever materiell brist, om något av dessa berör hushållet. Därför är skillnaderna mellan kvinnor och män när det gäller att uppleva risker i huvudsak skillnader mellan ensamhushåll och hushåll med en vårdnadshavare. Hälften av de kvinnor som riskerar fattigdom eller utslagning och något under hälften av männen är ensamboende. Cirka 11 procent av männen och 13 procent av kvinnorna som lever i riskzonen är personer som bor i hushåll med en vårdnadshavare (vuxna och barn).

Bland personer under 18 år finns det knappt någon skillnad mellan könen. Bland den vuxna befolkningen är 25–34-åringar och 50–64-åringar som lever i riskzonen oftare män än kvinnor. Risken för fattigdom eller utslagning bland 18–24-åringar och bland personer som passerat pensionsåldern har å sin sida framhävt bland kvinnor, särskilt bland personer som fyllt 75 år. Cirka 30 procent av de män som lever i riskzonen är ensamboende 25–64-åringar, medan 17 procent av kvinnorna som är ensamboende 25–64-åringar och 25 procent av dem som fyllt 65 år lever i riskzonen. Av männen som löper risk för fattigdom eller utslagning hör cirka 47 procent till hushåll med undersysselsättning, medan andelen är mindre bland kvinnor, cirka 35 procent.

År 2018 hade Finland cirka 403 055 långvariga låginkomsttagare, det vill säga 7,5 procent av hela befolkningen. Andelen har förblivit densamma under de två föregående åren. Utdragen låg inkomst är i sin helhet vanligare bland kvinnor än bland män, men skillnaden har minskat under de senaste åren. Bland kvinnor är utdragen låg inkomst klart vanligare än bland män i pensionsåldern, men i arbetsför ålder är den något vanligare bland män.

Inkomst- och förmögenhetsskillnaderna i Finland är små ur ett internationellt perspektiv. I Finland har de relativa inkomstskillnaderna och den relativa fattigdomen hållits på ungefär samma nivå under de senaste 15–20 åren. Inkomsterna för alla inkomst kategorier har ökat procentuellt i samma takt, varvid den absoluta fattigdomen har minskat men de absoluta inkomstskillnaderna har ökat. Utdragen låg inkomst förvärrar fattigdomens följder. Den utdragna låga inkomsten har hållits på samma nivå. I de äldsta åldersklasserna har den minskat något. Utdragen låg inkomst drabbar i synnerhet unga vuxna i studerandeåldern samt äldre över 80 år. Utdragen låg inkomst är vanligare bland män, men i de äldsta åldersgrupperna berör den särskilt kvinnor.

Utvecklingen av det grundläggande utkomststödet

När verkställandet av det grundläggande utkomststödet överfördes från kommunerna till Folkpensionsanstalten (FPA) ökade antalet mottagare av grundläggande utkomststöd och det beviljade stödet. För 2018 och 2019 har det grundläggande utkomststödet dock minskat och för 2019 har också antalet personer och hushåll som får stöd minskat. Kommunerna beviljar fortsättningsvis utöver det grundläggande utkomststödet även stöd i form av kompletterande och förebyggande utkomststöd. Den slutliga statistiken över mottagare av utkomststöd 2019 färdigställs senare, den sista officiella statistiken för 2018 är att 306 322 hushåll och 469 694 personer beviljades utkomststöd 2018. Av befolkningen fick 8,5 procent utkomststöd. Den kvantitativt vanligaste hushållstypen som fick utkomststöd var ensamboende män (134 139 hushåll), vilket motsvarar 16 procent av alla hushåll med ensamboende män. Proportionellt sett fick ensamförsörjande kvinnor mest utkomststöd (32,0 % av de ensamförsörjande kvinnorna).

Tack vare den förbättrade statistikföringen av det grundläggande utkomststödet får man nu en bättre uppfattning även om de faktorer som gör att man blir tvungen att förlita sig på utkomststödet. Den parlamentariska kommittén för social trygghet som inleder sitt arbete 2020 kommer att behandla och förnya den sociala tryggheten som helhet under två riksdagsperioder. Det är meningen att lagen om utkomststöd ska granskas i kommittén för social trygghet och separat i fråga om snabbare ändringar.

För att minska skuldproblemen utvidgades och skärptes prisregleringen för konsumentkrediter från och med den 1 september 2019. Dessutom förnyades ekonomi- och skuldrådgivningen i början av 2019 och samtidigt ökade man ekonomi- och skuldrådgivningens resurser för att trygga den regionala tillgången till tjänsten och öka samarbetet för att förebygga skuldproblem. Dessutom fick Utsökningsverket ökade resurser för att effektivisera rådgivningen till skuldsatta.

Ändringar i socialskyddsförmånerna

År 2020 gjordes normala indexhöjningar av förmånerna enligt gällande lagstiftning. Utöver indexhöjningarna ingår i regeringsprogrammet en höjning av dagpenningförmånerna till minimibelopp enligt sjukförsäkringslagen, grunddagpenningen för arbetslösa och arbetsmarknadsstödet samt en höjning av garantipensionen. Tack vare indexhöjningen steg nivån på de förmåner som var bundna till folkpensionsindexet med 1,0 procent den 1 januari 2020.

Minimibeloppet för sjuk- och föräldradagpenning, specialvårdspenning och rehabiliteringspenning höjdes från 593,25 euro till 616 euro per månad med nivåförhöjningen som trädde i kraft i början av 2018. Syftet med att höja minimibeloppet var att höja nettobeloppet till ett större belopp än utkomststödet grunddel, så att personer som har rätt till minimibeloppet i princip omfattas av rätt förmånssystem. Nivån på ovan nämnda förmåner höjdes ytterligare från början av 2019 från 24,64 euro i indexet 2018 till 27,86 euro, varvid förmånens månadsbelopp blev 696,50 euro.

Höjningen av ovan nämnda minimiförmåner fortsatte i början av 2020. För att minska ojämlikheten och betona det primära förmånssystemet beslöt riksdagen på regeringens proposition att höja grundtryggheten med 20 euro per månad. Sjuk- och föräldradagpenningen, specialvårdspenningen och rehabiliteringspenningen höjdes till 28,94 euro per dag, varvid förmånens månadsbelopp blev 723,50 euro (~25*28,94). Höjningen omfattar den tidigare nämnda indexhöjningen. Dessutom slopades karenstiden på 55 dagar för sjukdagpenning med minimibelopp från och med början av 2019. För karenstiden betalades ingen sjukdagpenning alls eller den betalades till ett lägre belopp än minimibeloppet. Efter lagändringen har alla rätt till sjukdagpenning med minimibelopp genast efter självrisktiden.

Utöver de ovan nämnda förhöjningarna har stödet höjts för familjer som uppskattas löpa störst risk för fattigdom (familjer med många barn, familjer med ensamförsörjare). Barnbidragen till familjer med många barn höjdes med 10 euro per månad från det fjärde barnet och barnbidragets förhöjning för ensamförsörjare med 10 euro per månad och underhållsstödet höjdes med 7 euro från och med den 1 januari 2020.

Grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet för arbetslösa höjdes i enlighet med regeringens proposition med 20 euro per månad utöver indexförhöjningen i början av 2020. Från och med början av 2020 är grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet för arbetslösa 33,66 euro per dag. Till följd av förhöjningen uppgår dessa förmåner till cirka 723,69 euro i månaden. Dessutom höjdes den fulla garantipensionen med 50 euro till 834,52 euro i månaden och den fulla folkpensionen med 34 euro till 662,86 euro i månaden från början av 2020.

Försök med basinkomst

Försöket med basinkomst inleddes den 1 januari 2017. I försöket får 2 000 arbetslösa i åldern 25–58 år 560 euro i månaden i basinkomst utan villkor eller behovsprövning. Försöket pågick i två år. Med hjälp av försöket med basinkomst strävar man efter att utreda hur den sociala tryggheten kan ändras så att den sporrar till arbete och bättre motsvarar förändringarna i arbetslivet. Samtidigt försöker man utreda möjligheterna att förenkla förmånssystemet. De första preliminära resultaten av utvärderingen av försöket med basinkomst publicerades den 8 februari 2019. Försöket ökade inte deltagarnas sysselsättning under det första försöksåret. På basis av registermaterialet sysselsattes mottagarna av basinkomst inte på den öppna arbetsmarknaden under det första försöksåret, varken bättre eller sämre än kontrollgruppen. Registeruppgifterna färdigställs med ett års fördröjning, så resultaten för det senare försöksåret publiceras våren 2020.

Enligt en enkätundersökning upplevde de som fick basinkomst att deras välbefinnande var bättre när försöket avslutades än de som hörde till kontrollgruppen. De som fick basinkomst hade färre stressymtom samt koncentrations- och hälsoproblem än kontrollgruppen. De hade också starkare framtidstro och tro på sina möjligheter att påverka i samhället. De första resultaten är delvis preliminära och några slutgiltiga slutsatser om effekterna av försöket med basinkomst kan ännu inte dras. De första resultaten av försöket publicerades våren 2019 och den andra delen av resultaten publiceras i maj 2020.

4.6 Finlands mål för Europa 2020 och hållbar utveckling

Målen i Europa 2020-strategin är kopplade till målen i Agenda2030 om anständigt arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (SDG8), industri och innovationer (SDG9), klimatåtgärder och ren energiproduktion (SDG7 och SDG13), god utbildning (SDG4), utrotning av fattigdom, minskad ojämlikhet och jämställdhet mellan könen (SDG1, SDG5 och SDG10).

Finland har redan uppnått eller är nära att uppnå målen för anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, industri och innovationer, tillgång till energi och renhet, högklassig utbildning, fattigdomsbekämpning och minskad ojämlikhet. Finlands största utmaningar gäller behovet av att ändra konsumtions- och produktionssätten (SDG12), klimatåtgärderna (SDG13), havens och vattendragens tillstånd (SDG14) samt stödet till andra länder i genomförandet av Agenda2030 (SDG17, i synnerhet det låga utvecklingsbiståndet). Dessa beräkningar bygger på Bertelsmann-stiftelsens och UN Sustainable Development Solutions Networks årliga landsjämförelse, Eurostats årliga SDG-indikatorrapport och OECD-rapporten.¹¹

Finlands regering håller som bäst på att utarbeta en uppdatering av den nationella genomförandeplanen för Agenda2030. Uppdateringen ges till riksdagen under våren 2020 och redogör i detalj för Finlands nuvarande regerings åtgärder för att uppnå målen för Agenda2030. Finland håller som bäst på att utarbeta en frivillig FN-landsrapport (Voluntary National Review, VNR) om hur genomförandet av Agenda2030 framskridit i Finland 2016–2020. Rapporten överlämnas till FN i juli 2020.

---

11 Sachs m.fl. (2019): <https://www.sdgindex.org/>; Eurostat (2019): <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/9940483/KS-02-19-165-EN-N.pdf/1965d8f5-4532-49f9-98ca-5334b0652820>; OECD (2019): <http://www.oecd.org/publications/measuring-distance-to-the-sdg-targets-2019-a8caf3fa-en.htm>

5 EU-fonder

Partnerskapsavtalet är ett ramavtal som samlar alla de europeiska struktur- och investeringsfondernas (ESI) åtgärder, resultat och samordning. ESI-fonderna är Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) samt Europeiska socialfonden (ESF). ESI-fonderna stöder de nationella målen i Europa 2020-strategin. I fråga om de landsspecifika rekommendationerna som Finland fick 2014–2019 har det inte skett några betydande förändringar sedan partnerskapsavtalet ingicks. Rekommendationerna har gällt att förbättra arbetsmarknadsfärdigheterna och sysselsättningen bland unga, långtidsarbetslösa samt invandrare och andra personer med svag ställning på arbetsmarknaden; rekommendationerna är fortfarande aktuella. Åtgärderna i anslutning till dessa målgrupper har ingått i riktlinjerna för ESF-verksamheten i Finlands strukturfondsprogram. Även åtgärder för att främja företagande och förbättra konkurrenskraften och internationaliseringen, bland annat genom att utveckla innovationsförmågan, är centrala i strukturfondsprogrammet. Alla riktlinjer för verksamheten i Finlands strukturfondsprogram har uppnått de mål som ställts upp i resultatramen. I de landsspecifika rekommendationerna för 2019 uppmanas Finland bland annat att förbättra incitamenten för att ta emot arbete och utveckla kompetensen och den aktiva delaktigheten, bland annat med hjälp av väl integrerade tjänster som riktar sig till arbetslösa och personer som står utanför arbetsmarknaden samt att koncentrera den ekonomiska politiken i anslutning till investeringar till forskning och innovation, övergång till koldioxidsnål ekonomi och energi och hållbar trafik med beaktande av regionala skillnader. Totalt kan man uppskatta att cirka 70 procent av ERUF-finansieringen och 80 procent av ESF-finansieringen riktas direkt till projekt som anknyter till de landsspecifika rekommendationerna.

Målet för sysselsättningsgraden främjas genom att förbättra arbetskraftens kompetens och anställbarhet utifrån arbetslivets behov. ESF-projekten utvecklar offentliga arbetskraftstjänster och erbjuder arbetslösa utbildning, träning och stödarbete samt ökar delaktigheten. ESF-finansieringen främjar arbetslösa och partiellt arbetsföra personers tillträde till arbetsmarknaden genom att utveckla olika stödåtgärder och servicemodeller. Utgående från ERUF-programmets och ESF-programmets effektivitetsbedömning kan man konstatera att det i sysselsättningsprojekt är viktigt att säkerställa att utvecklingsvägen är

obruten, att förflyttningar löper smidigt och att olika skeden genomförs på ett högklassigt sätt. ESF-utvecklingsåtgärderna har framgångsrikt förbättrat de anställdas kompetens mest. I projekten har antalet personer som avlagt högskoleexamen vuxit med åtgärder som förebygger avbrott i studierna och stöder slutförandet av examen. Man har främjat övergången till utbildning eller arbetslivet samt utvecklat utbildningstjänster för specialgrupper. Positiva effekter som främjar sysselsättning, kompetens och delaktighet syns också i att förnyelseförmågan och innovationsfärdigheterna stärks. Sektorsövergripande åtgärder och tjänster som utvecklats anses vara en central faktor för framgångarna. Förutsättningarna för lyckad verksamhet i anslutning till förebyggande av utslagning har bedömts vara genuin social delaktighet med början från planeringen, användning av flera åtgärder och mer stödande metoder, servicehelheter (tjänster i anslutning till social delaktighet, arbets- och funktionsförmåga samt sysselsättnings- och utbildningsmöjligheter från samma kanal), vid behov långa kundrelationer och en större ekonomisk satsning per person jämfört med andra verksamhetslinjer.

I ERUF-delfinansieringen stöds företagets tillväxt och konkurrenskraft samt sysselsättningen. Åren 2014–2019 riktades cirka 565 miljoner euro i offentlig finansiering till dessa åtgärder. Största delen av utvecklingsfinansieringen för företag och utvecklingsfinansieringen för företagets verksamhetsmiljö riktas till Östra och Norra Finland.

Europeiska landsbygdsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden uppmuntrar företag att utvecklas och växa samt att förbättra affärskompetensen och samarbetsförmågan. Med finansiering för utveckling av landsbygden påverkar man förnyelsen av företagsstrukturen och skapandet av nya arbetsplatser genom att stöda ny företagsverksamhet och förnyande investeringar. Samtidigt minskar behovet av inkomstöverföringar och man motverkar fattigdom. Enligt de utredningar som gjorts har finansiering för utveckling av landsbygden lett till önskade positiva politiska konsekvenser för företagets utveckling.

En central utmaning på landsbygden är den dåliga tillgången på kompetent arbetskraft, vilket hämmar tillväxten hos framgångsrika företag. Med Leader-gruppernas finansiering möjliggörs i synnerhet ökad delaktighet och kompetens bland invånarna på landsbygden och att man hittar lösningar som förnyar servicestrukturen på landsbygden samt att företagarens aktivitet på lokal nivå ökar.

EHFF:s stöd kommer att bidra till att utveckla fiskerinäringen, nya produkter och sätt att nå nya marknader. Åtgärderna skapar nya möjligheter och minskar behovet av inkomstöverföringar. Även EHFF stöder lokal utveckling genom lokala aktionsgrupper inom fiskerinäringen. Att stödja sysselsättningen särskilt i glesbygd med hög arbetslöshet har genom utbildnings- och nätverksprojekt skapat sysselsättningsmöjligheter för dem som är intresserade av fiskerinäringen.

Med ERUF-delfinansieringen stöds utvecklingen av regionernas innovations- och kompetensstrukturer och företagens innovationsverksamhet. Innovationskluster har också utvecklats inom yrkeshögskolornas och universitetens projekt genom att förbättra FoU-infrastrukturen. Åren 2014–2019 riktades cirka 723 miljoner euro till ovan nämnda åtgärder. Med ESF-stöd utvecklas dessutom omfattande kompetens och handlednings- och rådgivningstjänster i anslutning till utbildning samt till exempel nätverk av experter för arbetsgivare, lärare och handledare samt nya undervisnings- och studiemetoder.

Sammanlagt 20 procent av ESF-finansieringen har reserverats för social delaktighet och förebyggande av utslagning. Fram till utgången av 2019 har cirka 156 miljoner euro av den offentliga finansieringen riktats till ovan nämnda åtgärder.

Europa 2020-målen i anslutning till klimatet stöds i strukturfondsprogrammet för Fastlandsfinland genom att finansiera ERUF-projekt som främjar koldioxidsnålhet och som fokuserar på att främja små och medelstora företags energieffektivitet och utveckla förnybar energi och energieffektiva lösningar. Den sammanlagda andelen av dessa åtgärder uppgick i slutet av 2019 till 25,3 procent av all offentlig finansiering för ERUF-åtgärder, det vill säga cirka 326 miljoner euro. Dessutom utvärderar alla ERUF- och ESF-projekt som finansieras sin verksamhet ur perspektivet hållbar utveckling. Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland stöder projekt som främjar bio- och cirkulär ekonomi och som har ett starkt samband med klimat- och miljömålen. Dessutom främjar landsbygdsprogrammets verktyg Östersjöns och de övriga vattendragens tillstånd och söker lösningar för en hållbar matproduktion. Genom EHFF stöds också olika åtgärder som främjar hållbar utveckling, bland annat åtgärder för att vårda och förbättra vattenekosystemen.

6 Institutionella frågor och intressentgruppernas, i synnerhet arbetsmarknadsparternas och andra förvaltningsnivåers, deltagande i beredningen

6.1 Beredningen av det nationella reformprogrammet och intressentgruppernas deltagande

Finlands grundlag innehåller bestämmelser om den nationella beredningen av beslut som fattas inom EU. Enligt författningarna ansvarar regeringen för den nationella beredningen av EU-ärenden och beslutar om Finlands åtgärder i anslutning till dem.

EU-ärenden bereds vid de behöriga ministerierna, vid behov i samarbete mellan ministerierna, och samordnas i systemet för samordning av EU-ärenden, det vill säga sektionerna som lyder under kommittén för EU-ärenden och vid behov i EU-ministerutskottet.

Enligt grundlagen har riksdagen omfattande rättigheter att få information om EU-frågor. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa riksdagens möjlighet att påverka innehållet i beslut som fattas i EU. Riksdagen deltar i den nationella opinionsbildningen under berednings- och förhandlingsprocessen i hela EU. Riksdagens synpunkter är utgångspunkten för regeringens verksamhet i EU.

6.2 Intressentgruppernas deltagande i beredningen av centrala reformprojekt

Strukturreformen inom social- och hälsovården

I samband med beredningen av social- och hälsovårdsreformen samarbetar man med intressentgrupper på flera olika nivåer. För den regionala beredningen har man inrättat en delegation för regional beredning, i vilken utöver ministerierna även kommunerna, Kommunförbundet, storregionerna, kommunarbetsgivaren och räddningsväsendet i regionerna blir representerade. Delegationen fungerar som en länk till lagberedningen. SHM har fört diskussioner med regionerna i början av 2020, och dessutom intensifieras samarbetet med de regionala beredarnätverken i takt med att reformen framskrider.

Reform av den sociala tryggheten

Reformen av den sociala tryggheten bereds i den parlamentariska kommittén. Till kommitténs permanenta sakkunniga och medlemmar i dess avdelningar hör olika intressentgrupper, såsom arbetsmarknadens centralorganisationer, medborgarorganisationer och forskningsinstitut. Dessutom kommer kommittén att höra medborgarorganisationer och medborgare på bred front samt använda inkluderande arbetsätt i sitt arbete.

Revidering av klimatlagen

Regeringen inledde hösten 2019 en reform av klimatlagen som stöder uppnåendet av Finlands mål att vara kolneutralt före 2035. Klimatlagen är en ramlag och förpliktar endast myndigheterna. Vid revideringen av klimatlagen eftersträvas ett så tidigt och delaktigt hörande som möjligt. Under hörandena har två grupper som är utsatta för klimatförändringen, barn och unga samt samer, valts ut som särskilda målgrupper.

I förberedningen av klimatlagen har man bland annat genomfört en omfattande medborgarenkät, som fick 2 548 svar, en biblioteksturné som omfattade fem orter (Helsingfors, Tammerfors, Seinäjoki, Rovaniemi och Enare) om reformen av lagen och riktade evenemang för intressentgrupper. När coronasituationen tillåter är det meningen att biblioteksturnén ska utvidgas till Villmanstrand och Joensuu. Dessutom har man ordnat ett rundabordssamtal om klimatet och klimatlagen för unga; en workshop som ordnades i samband med evenemang där barn tog över statsrådet; besök från klimatstrejrkarna i Tiurasniemi skola samt hörande av barn om klimatlagen. Vid riktade intressentgruppstillfällen diskuterar man temavis reformens delområden (näringslivet; sänkor och markanvändning; kommuner och områden; juridik). Avsikten är att på hösten ordna samråd med stiftelsen Dialogpaus som betjänar miljöministeriets övriga lagstiftningsprojekt (naturvårdslagen, markanvändnings- och bygglagen).

På basis av hörandena skulle majoriteten av respondenterna vilja ha en öppnare, tydligare och mer folklig klimatlag med tydliga, sektorspecifika mål och en struktur som omfattar alla utsläppsklasser. Dessutom har hörandena lyft fram stärkandet av klimatperspektivens genomskinlighet i förhållande till den övriga miljölagstiftningen och stärkandet av en rättvis övergång. I Norra Finland betonades särskilt utvecklingen av regleringen av anpassningen till klimatförändringen och stärkandet av ursprungsbefolkningens delaktighet i klimatåtgärderna.

Totalreform av energibeskattningen

Finansministeriet har i enlighet med regeringsprogrammet påbörjat en vägkarta för hållbar beskattning och tillhörande beredning av en reform av energibeskattningen. Reformen av energiskatten utreds i finansministeriets arbetsgrupp. Arbetsgruppens centrala riktlinjer om reformens innehåll bereds så att de är tillgängliga under ramförhandlingarna nästa vår. Regeringen strävar efter att lägga fram förslag till centrala åtgärder nästa höst.

Arbetsgruppen bereder reformen av energibeskattningen utifrån regeringsprogrammet. Den ska också bedöma eventuella andra utvecklingsbehov i det nuvarande energiskattesystemet samt förutom målet om kolneutralitet även beakta företagens konkurrenskraft samt sociala och regionalpolitiska aspekter.

I arbetsgruppen deltar experter från finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, arbets- och näringsministeriet, miljöministeriet och Skatteförvaltningen. Som stöd för sitt arbete hör arbetsgruppen många forskare, organisationer och centrala intressentgrupper.

KÄLLOR

- Europeiska investeringsbanken (EIB) (2019), EIB Investment Report 2019/2020 - Key Findings: accelerating Europe's transformation, November 2019.
- Europeiska centralbanken (ECB) (2019), Survey on the access to finance of enterprises, November 2019.
- Europeiska kommissionen (2020), Country Report Finland 2020, Commission Staff Document, February 2020.
- Eurostat (2019), Sustainable development in the European Union: monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context: 2019 redigering.
- Kyyrä, T., Matikka, T. och Pesola, H. (2018), "Työttömyysturvan suojaosa ja työttömyyden aikainen työskentely", publikationsserien för statsrådets för utrednings- och forskningsverksamhet 45/2018.
- OECD (2019), Measuring Distance to the SDG Targets 2019: An Assessment of Where OECD Countries Stand, OECD Publishing, Paris.
- Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G. och Fuller, G. (2019), "Sustainable Development Report 2019", New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- Arbets- och näringsministeriet (2017), Statsrådets redogörelse om den nationella energi- och klimatstrategin fram till 2030, Arbets- och näringsministeriets publikationer 4/2017.
- Statsrådet (2020), Plan för de offentliga finanserna för åren 2021–2024 (16.4.2020).
- Finansministeriet (2019), Utredning om metoder för att förebygga alltför stor skuldsättning i hushållen: Arbetsgruppens betänkande, Finansministeriets publikationer 2019:56.
- Miljöministeriet (2019), Klimatårsberättelse 2019, Miljöministeriets publikationer 2019:12.
- Miljöministeriet (2017), Statsrådets redogörelse om planen för klimatpolitiken på medellång sikt fram till 2030 – Mot en klimatsmart vardag, Miljöministeriets rapporter 21/2017.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

FINANSMINISTERIET

Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 STATSRÅDET
Telefon 0295 160 01
finansministeriet.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-306-9 (pdf)

Juni 2020